

Manuál odborné praxe

Příručka studenta

Hana Čížková a Tereza Najbrtová

OBSAH

Obsah.....	1
PŘEDMLUVA	3
1. POPIS OBORU, VÝZNAM PRAXÍ.....	4
2. PRAXE A SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA	5
2.1 Legislativa týkající se studentských praxí	5
2.2 Legislativa týkající se organizací, kde se praxe realizují	6
3. KOMPETENCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA.....	8
4. PŘEHLED PRACOVÍŠŤ a PRACOVNÍCH POZIC VHODNÝCH PRO PRAXE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	9
4.1 Oblast institucionální péče o děti a mládež	9
4.2 Oblast školských poradenských služeb.....	10
4.3 Oblast zájmového vzdělávání	11
4.4 Oblast služeb sociální prevence	11
4.5 Oblast předškolního vzdělávání.....	12
4.6 Oblast zařízení spadajících do resortů ministerstva vnitra a spravedlnosti	12
4.7 Pracovní pozice vhodné pro praxi sociálního pedagoga	13
5. FORMY PRAXÍ V SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	14
5.1 Exkurze	14
5.2 Odborné praxe informativní.....	15
5.3 Odborné praxe blokové (specializační)	17
5.4 Odborné praxe průběžné	18
5.5 Odborné praxe prázdninové.....	19
5.6 Odborná praxe k absolutoriu	20
5.7 Praxe v zahraničí.....	20
6. ODBORNÁ PRAXE A NAVAZUJÍCÍ PŘEDMĚTY	21
7. KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ	23
8. ORGANIZAČNÍ A PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PRAXÍ.....	24
8.1 Vyšší odborná škola	24
8.2 Pracoviště	26
8.3 Student	27
9. FÁZE ODBORNÉ PRAXE - před praxí, v průběhu praxe, po praxi	28
9.1 Začátek studia – než nastoupíte na první praxi.....	28

9.2 Před praxí	28
9.3 Na praxi.....	32
9.4 Po praxi.....	33
10. VÝSTUP Z ODBORNÉ PRAXE - PORTFOLIO	35
10.1 Individuální plán praxe	35
10.2 Deník praxe.....	35
10.3 Zpráva z praxe.....	36
11. HODNOCENÍ PRAXE	37
11.1 Hodnocení studenta pracovištěm	37
11.2 Vlastní hodnocení studenta.....	38
11.3 Hodnocení studenta školou.....	38
ZÁVĚR	39
PŘÍLOHY	40
1. Legislativa týkající se studentských praxí	40

PŘEDMLUVA

Vážení a milí studenti,

vybrali jste si ke studiu obor Sociální pedagogika. Je to obor, ve kterém je kontakt s druhými lidmi důležitou součástí Vaší budoucí práce. I když budete ze školy vybaveni teoretickými poznatky, teprve během praxe poznáte, že jejich aplikace není jednoznačná a je specifická v závislosti na tom, s kým a v jakém prostředí budete pracovat a jaký je kontext dané situace. Lidské jednání nelze nikdy předem přesně předvídat a praxe sociálního pedagoga je profesí, která vyžaduje schopnost posoudit danou situaci jak s vědomím teoretického poznání, tak s ohledem na její jedinečnost. Profesí, která vyžaduje určitou míru flexibility, kreativity, otevřenosti a reflexe.

Teoretické poznatky získáte během přednášek ve škole. Praktická zkušenost je pak neméně důležitou součástí profesní přípravy a na vyšších odborných školách tvoří její rozsah kolem 25 - 30% celkového objemu vzdělávání.

Praxe Vás budou provázet po celou dobu studia. První exkurze a informativní praxe budou pro mnohé z Vás prvním kontaktem s profesní realitou. Během času získáte kompetence v jednotlivých oblastech, začnete zjišťovat, která ze specializací sociální pedagogiky je Vám blízká a ke konci studia již budete přicházet na praxe se zcela specifickými otázkami, na které budete hledat odpovědi.

Čas strávený na praxi může být pro Vás časem výjimečným a mimořádným. Je to doba, kdy si v praxi ověříte své teoretické znalosti, zažijete konfrontaci s realitou a poznáte vlastní hranice a možnosti. Čas strávený na praxi může být inspirací k dalšímu studiu a také povzbuzením, zvláště v momentech, kdy vidíte, že se Vaše znalosti a dovednosti stále více rozšiřují.

Protože tento manuál slouží pro více vyšších odborných škol, které poskytují vzdělání v oboru sociální pedagogika, jsou v jednotlivých kapitolách uvedeny nejprve vždy takové informace, které lze zobecnit pro všechny školy. Teprve pak budou v zelených rámečcích následovat konkrétní informace, které se váží k podmínkám ohledně praxí na jednotlivých školách a které si může doplnit každá škola sama.

Doufáme, že tento manuál poslouží k tomu, aby Vám ukázal možnosti, jak se na praxe co nejlépe připravit a jak je následně reflektovat. Že Vás provede důležitými tématy, která mohou být pro zdárný průběh praxí užitečná.

Přejeme Vám, aby doba strávená na praxi byla časem, na který budete později v dobrém vzpomínat.

Hana Čížková a Tereza Najbrtová

1. POPIS OBORU, VÝZNAM PRAXÍ

Jak je již z názvu oboru zřejmé, Sociální pedagogika je oborem, jehož východiska jsou zakotvena ve více disciplínách a to zejména v pedagogice a sociální práci. Sociální práce sama o sobě je oborem, který čerpá ze znalosti dalších disciplín a lze tedy říci, že studium sociální pedagogiky je co do šíře studijního záběru velmi rozmanité.

Stejně tak uplatnění absolventů oboru Sociální pedagogika můžeme najít v mnoha profesích – ať již více pedagogicky nebo více sociálně orientovaných. Zde je jejich základní přehled:

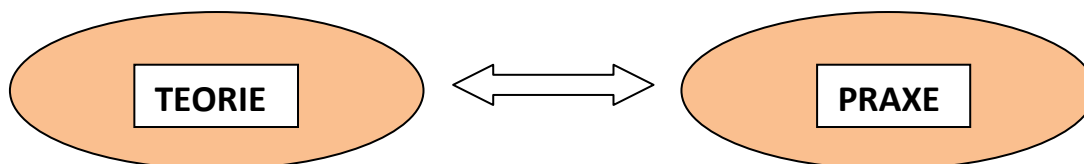
Na základě zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, mohou absolventi vykonávat profese:

- **vychovatel**
- **pedagog volného času**
- **asistent pedagoga.**

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách mohou absolventi působit na pozici:

- **sociální pracovník**

Z toho vyplývá, že od absolventů studijního oboru *sociální pedagogika* se očekávají kompetence charakteristické pro dvě oblasti terciárního vzdělávání – neučitelské pedagogiky a sociální práce (Kaplánek, Standardy sociální pedagogiky). Pro získání těchto kompetencí je tedy třeba získat multidisciplinární znalosti a dovednosti a to jak v rámci předmětů vyučovaných v rámci teoretické výuky, tak v rámci výuky praktické. Ta získává o to větší význam v kontextu vzdělávání na vyšších odborných školách, které se na vzdělání „pro praxi“ zaměřují. Proč jsou tedy praxe pro vás studenty tak důležité? Pokusíme se to přiblížit na následujícím modelu:

Teorie, kterou se naučíte ve škole, Vám bude pro Vaši budoucí práci sociálního pedagoga cennou oporou. Budete znát základní metody práce s dětmi a klienty, základy psychologie, specifika práce s různými cílovými skupinami a mnoho dalších věcí. Jejich použití v praxi pak bude vyžadovat přihlídnutí k aktuálním potřebám klienta, citlivost k jedinečnosti a kontextu celé situace. V praxi zakusíte, že aplikace nastudovaných teorií není až tak jednoduchá, praxe bude klást nové výzvy. Do školy si tak z praxe můžete přinést nové otázky, na které můžete hledat odpovědi opět v teoretických předmětech. Někdy naopak uvidíte, že to, co jste se ve škole naučili, v praxi opravdu funguje a zažijete tak uspokojení z toho, že jste na dobré cestě stát se profesionálním sociálním pedagogem.

Teorie tedy dává oporu pro Váš čas strávený na praxi, naopak zkušenosti a poznatky, které si přinesete z praxe, mohou přinášet nové výzvy a otázky do teoretických předmětů.

2. PRAXE A SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA

Stejně jako v jiných oblastech vzdělávání, i při praktické výuce je třeba vycházet z platné legislativy. Nejprve bude zmíněna legislativa, která se týká přímo realizace Vašich studentských praxí, následně pak legislativa, kterou byste měli nastudovat nejpozději před praxí v dané oblasti.

Ke každému dokumentu najdete uvedena základní klíčová slova, která Vám pomohou zorientovat se v obsahu daného dokumentu. Před praxí je však užitečné přečíst si plná znění zákonů nebo minimálně ty části, které se Vašeho působení na daném pracovišti týkají.

2.1 LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE STUDENTSKÝCH PRAXÍ

Plná znění části zákonů, která se Vaší praxí týkají, najdete v příloze č. 1 tohoto manuálu.

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), § 96 a § 29

Klíčová slova: podmínky pro praxi, pracovní doba, zajištění bezpečnosti, ochrana zdraví, pracovní podmínky

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. 12. 2005, čl. 12 a čl. 21

Klíčová slova: podmínky pro praxi, zajištění bezpečnosti, ochrana zdraví, pracovní podmínky, smlouva o praxi, definice úrazu

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

Klíčová slova: práva a povinnosti zaměstnavatele (poskytovatele praxí), zajištění bezpečnosti, odpovědnost za škodu

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Klíčová slova: osobní údaje, citlivé údaje, mlčenlivost

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Standardy kvality sociálních služeb

Klíčová slova: podmínky praxe, pracovníci, klienti, profesní růst, kvalita služby, mlčenlivost

Etický kodex sociálních pracovníků ČR

Klíčová slova: etika výkonu sociální práce, hodnoty

2.2 LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE ORGANIZACÍ, KDE SE PRAXE REALIZUJÍ

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Klíčová slova: předškolní, základní, střední, vyšší odborné školy, některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, podmínky výchovy a vzdělávání, práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných

Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Klíčová slova: předpoklady pro výkon pedagogického pracovníka, vychovatel, pedagog volného času, asistent pedagoga

Zákon č. 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních)

Klíčová slova: zdravotně-sociální pracovník

Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, která se mění vyhl. č. 116/2011 Sb.

Klíčová slova: poradenská činnost, pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění účinném od 1. 9. 2017

Klíčová slova: podpůrná opatření, specifické potřeby, asistent pedagoga, individuální vzdělávací plán

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních ve znění zákona č. 383/2005 Sb.

Klíčová slova: práva a ochrana dítěte, diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav, středisko výchovné péče, náhradní rodinná péče

Zákon č. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Klíčová slova: práva dítěte, orgány sociálně-právní ochrany dítěte, preventivní a poradenská činnost, zařízení sociálně-právní ochrany, ústavní a ochranná výchova,

Zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách

Klíčová slova: nepříznivá sociální situace, sociální poradenství, služby sociální prevence, raná péče, domy na půl cesty, sociální rehabilitace, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, výkon povolání sociálního pracovníka, vzdělání sociálního pracovníka

Úmluva o právech dítěte

Klíčová slova: mezinárodní úmluva, osoba mladší 18 let, práva dítěte a jejich garance, zájem dítěte, rozvoj a výchova dítěte, rodičovská odpovědnost, rodičovská práva a povinnosti, péče o dítě mimo rodinu

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

Klíčová slova: mezinárodní úmluva, osoby se zdravotním postižením, lidská práva, rovnoprávnost, zákaz diskriminace, zapojení do společnosti, rovnost příležitostí, individuální míra podpory, přístupnost ke zdrojům, integrace

Inovace VOV
pedagogicko-sociální oblast

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

3. KOMPETENCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

V souvislosti s výukou a praxemi se pravděpodobně setkáte s pojmy "kompetence" nebo "vzdělávací cíle". Pojem "kompetence" lze vysvětlit jako schopnost (způsobilost) vykonávat nějakou činnost. Ve Vašem případě se bude jednat o kompetence, které se váží k profesi sociálního pedagoga. Na konci studia byste měli mít zvládnutý celý soubor kompetencí tak, aby byly dosaženy vzdělávací cíle stanovené školou. Naplněním vzdělávacích cílů se z Vás stanou profesionálně připravení jít do světa práce. Standardy sociální pedagogiky soubor potřebných kompetencí rozdělují do čtyř skupin:

- a) obecné kompetence, jimiž se rozvíjejí osobnostní předpoklady sociálního pedagoga
- b) speciální kompetence společné pro oblast pedagogiky a sociální práce
- c) kompetence specifické pro pedagogickou činnost
- d) kompetence specifické pro sociálního pracovníka

a) Obecné kompetence rozvíjející osobnostní předpoklady zahrnují v rovině kognitivní znalost a pochopení filosofických a etických principů týkajících se obecně práce s lidmi a pochopení základních sociálních zákonitostí. Na rovině dovednostní se jedná především o schopnost aplikovat teoretické poznatky v praxi a vytvořit si přiměřený a současně autentický vztah ke svým svěřencům/klientům. Tyto kompetence jsou ve standardech sociální pedagogiky odvozovány z tzv. rogersovské triády: autenticita – bezpodmínečné přijetí – empatické porozumění. Ačkoliv Rogers tyto osobnostní požadavky formuloval pro potřeby psychoterapie, můžeme je aplikovat také na ostatní typy „práce s člověkem“, a to zejména na práci sociálního pedagoga a sociálního pracovníka. Dalším novým osobnostním požadavkem je spirituální kompetence, kterou potřebuje sociální pedagog k tomu, aby pomohl mladému člověku orientovat se v existenciálních otázkách dotýkajících se náboženství, etiky a smyslu života.

b) Speciální kompetence společné pro oblast edukace i sociální práce spočívají v pochopení situace jednotlivce i skupin a komunit v současné (postmoderní) společnosti; dále ve schopnosti aplikace znalostí psychologie, a to jak po stránce diagnostické, tak po stránce využití v komunikaci s jednotlivci i se skupinou, včetně schopnosti animovat skupinu. V neposlední řadě je významné pochopení potřeb osob s postižením, resp. dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, jakož i osob sociálně znevýhodněných, a s tím související aplikace principu inkluze.

c) Kompetence specifické pro pedagogickou činnost sociálního pedagoga v sobě zahrnují schopnost reflexe edukační reality, schopnost aplikace didaktických postupů v zájmovém vzdělávání a výchovných postupů v oblasti vychovatelství a otevřené práce s dětmi a mládeží.

c) Kompetence specifické pro sociálního pracovníka představují široký komplex přístupů a postupů, pro něž se sociální pracovník musí být schopen podle odborných kritérií odpovědně rozhodnout a poté je realizovat. Šíře je dána rozmanitostí sociálních služeb, cílových skupin a činností, které by měl sociální pracovník zvládat (Kaplánek, Standardy sociální pedagogiky).

V praxi je třeba počítat s tím, že každá VOŠ vzdělávající v sociální pedagogice má definované vlastní vzdělávací cíle, nicméně základ definovaný ve Standardech sociální pedagogiky je všem školám společný. Po absolvování oboru Sociální pedagogika byste tak měli být vybaveni podobným souborem kompetencí jako studenti z ostatních VOŠ.

4. PŘEHLED PRACOVÍŠŤ A PRACOVNÍCH POZIC VHODNÝCH PRO PRAXE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

Rámcový plán praxí by měl být definován tak, abyste na konci studia získali zkušenosti z různých oblastí sociální pedagogiky. Pro potřeby tohoto manuálu byla pracoviště rozdělena do šesti základních oblastí a u každé z nich je pak uveden přehled základních typů zařízení s jejich krátkou charakteristikou.

Své praxe tedy budete vykonávat zejména v těchto oblastech a typech zařízení:

4.1 OBLAST INSTITUCIONÁLNÍ PÉČE O DĚTI A MLÁDEŽ

Dětské domovy pro děti 0–3 roky – poskytují pobytovou péči o ohrožené děti a zdravotnické služby. Dle zákona o zdravotních službách jsou v dětských domovech poskytovány služby dětem do 3 let věku, které nemohou vyrůstat v rodinném prostředí z důvodu jejich týrání, zanedbávání, zneužívání a kde je ohrožen vývoj nevhodným sociálním prostředím nebo dětem zdravotně postiženým. Dětské domovy pro děti do 3 let věku mohou poskytovat též ubytování ženám v průběhu těhotenství, je-li z důvodu nepříznivé životní situace ohroženo jejich zdraví (viz §43, odst. 1,2).

Dětská centra – poskytují zázemí dětem a rodinám, které jsou v situacích ohrožující zdravý vývoj a zdraví dětí. Jde o komplexní mezioborovou péči – spolupráci lékařů, psychologů, pedagogů, terapeutů, kde je důležitá zejména včasná intervence. Činností center je diagnostika, terapie, poradenství, sociálně právní ochrana dítěte a to formou ambulantní, pobytovou i terénní. Zásadní je zapojení rodiny s podporou profesionálů.

Dětské diagnostické ústavy – pro děti (zpravidla 3–18 let) s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, které jsou do diagnostických ústavů umísťovány zejména za účelem komplexního vyšetření. Na základě výsledků diagnostických, vzdělávacích, terapeutických, výchovných a sociálních činností, které jsou součástí komplexního vyšetření, zpracovává ústav komplexní diagnostickou zprávu s návrhem specifických výchovných a vzdělávacích potřeb stanovených v zájmu rozvoje osobnosti dítěte. Děti jsou poté na základě rozhodnutí soudu umístěny do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů. Diagnostický pobyt trvá zpravidla 8 týdnů.

Dětské domovy – pro děti ve věku od 3 do nejvýše 18 let nebo do ukončení přípravy na povolání (až do 26 let) bez závažných poruch chování. Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Vzdělávání probíhá ve školách, které nejsou součástí dětského domova. Do dětského domova mohou být umístěny též nezletilé matky spolu s jejich dětmi.

Dětské domovy se školou – pro děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky, mají-li závažné poruchy chování, nebo které pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči, nebo pro děti s uloženou ochrannou výchovou. Může jít i o nezletilé matky pokud splňují stejná kritéria, a jejich děti, které nemohou být vzdělávány ve škole, jež není součástí dětského domova se školou. Vzdělávání probíhá nejčastěji ve škole, která je součástí zařízení.

Dětské výchovné ústavy – pro děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Plní úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.

Do výchovného ústavu může být umístěno i dítě starší 12 let, má-li uloženu ochrannou výchovu a v jehož chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou. Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou a uloženu ochrannou výchovou.

Domovy pro osoby (děti) se zdravotním postižením – pro děti, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení a jejichž zdravotní (tělesný, smyslový, mentální či kombinovaný) handicap vyžaduje zvláštní odbornou péči a které nemohou být z různých důvodů v domácí péči.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou péči – pro děti 0–18 let, které se ocitly bez jakékoli péče, jejichž život, zdraví či příznivý vývoj jsou vážně ohroženy (týráním, zneužíváním), stejně tak jsou závažným způsobem ohrožena jejich základní práva. Děti mohou být přijaty na základě rozhodnutí soudu, žádosti OSPOD, žádosti zákonných zástupců či samotného dítěte. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, v zajištění zdravotních služeb a v psychologické a jiné obdobné nutné péči.

Střediska výchovné péče – pro děti s rizikem vzniku a vývoje poruch chování nebo s již rozvinutými projevy poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji, také pro zákonné zástupce těchto dětí nebo pro školu. Případně pro zletilé osoby do ukončení přípravy na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let. Poskytují poradenství, terapii, diagnostiku, vzdělávání, výchovné a informační činnosti a to formou ambulantní, celodenní, internátní a terénní zejména v rodinném nebo školním prostředí.

4.2 OBLAST ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH SLUŽEB

Pedagogicko-psychologické poradny - poskytují služby při výchově a vzdělávání žáků ambulantní formou a návštěvami ve školách a školských zařízeních. Zjišťují pedagogicko-psychologickou připravenost žáků na povinnou školní docházku, speciální vzdělávací potřeby žáků škol a na základě výsledků psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky vypracovávají doporučení s návrhy podpůrných opatření pro žáky, provádí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky mimořádně nadané, poskytují poradenské služby žákům se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti nebo vzniku problémů v osobnostním a sociálním vývoji i žákům z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami. Poskytují informační, konzultační, poradenskou a metodickou podporu zákonným zástupcům žáka a školám.

Speciálně pedagogická centra - poskytují poradenské služby zejména při výchově a vzdělávání žáků s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, vadami řeči, souběžným postižením více vadami nebo autismem. Služby poskytují ambulantně a návštěvami ve školách a školských zařízeních, případně v rodinách, v zařízeních pečujících o žáky (viz výše). Zjišťují připravenost žáků na školní docházku, speciální vzdělávací potřeby, nakládají s podpůrnými opatřeními pro zařazení těchto žáků do škol a školských zařízení, vypracovávají zprávy z vyšetření a doporučení ke vzdělávání žáků, vykonávají diagnostiku a poskytují poradenské služby se zaměřením na pomoc při řešení problémů ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji žáků, na zjištění individuálních předpokladů a vytváření podmínek pro uplatňování a rozvíjení schopností, nadání a na začleňování do společnosti. Poskytují pedagogickým pracovníkům a zákonným zástupcům poradenství v oblasti vzdělávání žáků, poskytují metodickou podporu škole a zákonným zástupcům žáků.

4.3 OBLAST ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Zařízení z této skupiny nabízejí účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech. Slouží k výchově, vzdělávání, rekreační, sportovní a zájmové činnosti žáků v době mimo vyučování, zajišťují osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby.

Školní družiny – školská zařízení pro zájmové vzdělávání dětí, nejčastěji pro děti 1. - 5. třídy základní školy. Pracují na základě vlastního vzdělávacího programu, s pravidelnou denní docházkou.

Školní kluby - činnost školních klubů je určena přednostně žákům druhého stupně základní školy, žákům nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia a odpovídajícím ročníkům osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Účastníkem může být i žák prvního stupně základní školy, který není přijat k pravidelné denní docházce do družiny.

Střediska volného času – pro všechny věkové skupiny dětí a mládeže (někdy dospělé a seniory). Nabízejí v rámci celého roku kroužky, soutěže a přehlídky dětí a žáků, organizují otevřené dlouhodobé i jednorázové aktivity, kurzy a jiné vzdělávací akce, tábory, otevřené kluby, výukové programy pro školy, adaptační programy v rámci prevence sociálně patologických jevů a další aktivity. Posláním je motivovat, podporovat a vést děti, žáky, studenty, mládež, ale i dospělé k rozvoji osobnosti, k získávání a rozvoji klíčových a odborných kompetencí, smysluplnému využívání volného času. Podílejí se na péči o nadané děti, žáky a studenty ve spolupráci se školami a dalšími institucemi.

4.4 OBLAST SLUŽEB SOCIÁLNÍ PREVENCE

Raná péče – pro děti 0 - 7 let, které jsou zdravotně postižené nebo jejichž vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu a pro jejich rodiče. Jde zejména o terénní práci, doplněnou ambulantními službami. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby. Služba je poskytována zdarma

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež – pro děti a mládež od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy. Služba je poskytována ambulantně a v terénu. Cílem je zlepšit kvalitu života dětí a mládeže předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik, které souvisejí se způsobem života, umožnit jim lépe se orientovat v sociálním prostředí, které je jim vlastní a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba je poskytována zdarma.

Kontaktní centra – pro osoby ohrožené závislostí na návykových látkách. Služba je poskytována ambulantně a v terénu. Cílem služby je snižování sociálních a zdravotních rizik spojených s užíváním návykových látek a to i poskytnutím podmínek pro osobní hygienu. Služba je poskytována zdarma.

4.5 OBLAST PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Mateřské školy – nejnižší druh vzdělávací soustavy, pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Ve třídě mateřské školy se mohou vzdělávat žáci s různými druhy znevýhodnění uvedenými v §16 Zákona č. 561/2004 Sb. a dále také příslušníci národnostních menšin (§14 stejného zákona).

V jedné běžné třídě (té, která není zřízena dle §16 odst. 9 školského zákona) mohou být nejvýše čtyři děti se speciálními vzdělávacími potřebami (posuzují se stupně podpůrných opatření, jejich skladba a povaha vzdělávacích potřeb), což má vliv na celkové snížení počtu dětí ve třídě.

Cílem je zajistit pro děti v mateřské škole podmínky, které rozvíjí a podporují jejich výchovu, respektují míru jejich nadání i dopady zdravotního stavu na jejich další vzdělávání (novela školského zákona č.82/2015 Sb., zejména § 16 a z prováděcí vyhlášky č. 27/2016 Sb.).

Speciální mateřské školy (zřízeny dle §16 odst. 9 školského zákona) – pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami ve věku zpravidla od 3 do 6 let, které potřebují poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrná opatření realizuje mateřská škola. Speciální mateřské školy jsou konkrétně pro děti s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem.

Cílem je vytvořit optimální podmínky k individuálnímu rozvoji osobnosti dítěte, k učení i ke komunikaci s ostatními, k co největší samostatnosti. Při vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje učitel s dalšími odborníky, využívá služby školských poradenských služeb (speciální pedagogická centra). Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v mateřských školách se uskutečňuje na základě školních vzdělávacích programů upravených podle speciálních vzdělávacích potřeb dětí. Důležitou podmínkou úspěšnosti je výběr vhodných vzdělávacích metod a prostředků a uplatňování vysoce profesionálních postojů učitelů i ostatních pracovníků, kteří jsou s dítětem v kontaktu.

4.6 OBLAST ZAŘÍZENÍ SPADAJÍCÍCH DO RESORTŮ MINISTERSTVA VNITRA A SPRÁVEDLNOSTI

Probační a mediační služba – pro osoby, které spáchaly protiprávní čin. Probačním programem se pak rozumí zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti daného člověka, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se člověk vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným.

Věznice - pro lidi mladistvé (15-18 let) i dospělé odsouzené na základě písemného nařízení výkonu trestu soudem vyhotoveného. Zajišťuje výkon vazby, výkon zabezpečovací detence a výkon trestu odnětí svobody. Sociální pracovník věznice zajišťuje odsouzenému právo na poskytování sociálního poradenství, pomoci a podpory v rozsahu stanoveném zákonem upravujícím poskytování sociálních

služeb. Odsouzenému se zajišťuje právo na poskytování duchovních a dalších obdobných služeb sledujících humanitární cíle.

Během výkonu trestu odsouzeného, který nedovršil 18. rok věku, se věznice především zaměřuje na jeho výchovu a zabezpečení jeho přípravy na budoucí povolání. Mladistvému, který má plnit povinnou školní docházku, věznice zabezpečuje její plnění vyučováním místo výkonu práce. Důležitá je spolupráce se zákonnými zástupci a orgány sociálněprávní ochrany dětí.

Pobytová střediska správy uprchlických zařízení – pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany, tzn. pro cizince, kteří podali v České republice žádost o udělení mezinárodní ochrany, o níž dosud nebylo pravomocně rozhodnuto. Může jít také o nezletilé osoby bez doprovodu a jinak zranitelné osoby či skupiny osob - rodiče nebo rodina s nezletilým dítětem nebo rodiče nebo rodina se zletilým dítětem se zdravotním postižením, osoby starší 65 let, osoby se zdravotním postižením nebo s vážným onemocněním, těhotné ženy, oběti obchodování s lidmi nebo osoby, která byly mučeny, znásilněny nebo podrobeny jiným vážným formám psychického, fyzického nebo sexuálního násilí. Ministerstvo zajišťuje psychologické, sociální a jiné nezbytné služby a věci s ohledem na individuální potřeby žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a podporu bezkonfliktního soužití v azylových zařízeních.

Dobrovolnické organizace/dobrovolnická služba - může být realizována pro širokou škálu cílových skupin dle věku i zaměření. Dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny ve svém volném čase a bez nároků na odměnu. Dobrovolnické organizace mají udělenou akreditaci Ministerstvem vnitra ČR a na základě daných podmínek dobrovolníky vysílají do jiné organizace nebo za lidi, kteří spadají pod skupiny uvedené výše.

4.7 PRACOVNÍ POZICE VHODNÉ PRO PRAXI SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

Z předchozího textu je zřejmé, že rozmanitost pracovišť, kde se uplatní sociální pedagog, je velká. V rámci těchto pracovišť můžete také získávat zkušenosti u pracovníků na různých pracovních pozicích. Zde je jejich základní přehled:

Oblast školství, zájmového vzdělávání, volnočasových aktivit:

sociální a speciální pedagog, asistent pedagoga, vychovatel, pedagog volného času, animátor, psycholog, projektový pracovník, metodik prevence, poradce pro výchovné a sociální otázky

Zařízení spadající do resortu spravedlnosti:

sociální pedagog ve věznicích, pracovník probační a mediační služby, pastorační pracovník (vězeňský kaplan)

Oblast sociálně – zdravotnická:

sociální pracovník, aktivizační pracovník, terapeut (psycho, arte, muziko, canis, atd.), pastorační pracovník (nemocniční kaplan), lékař, zdravotní sestra, speciální pedagog

Zařízení, oblast resortu vnitra:

sociální pedagog (pracovník) v pobytových střediscích správy uprchlických zařízení, psycholog, terapeut, sociální pracovník, humanitární pracovník, pracovník v dobrovolnických organizacích

5. FORMY PRAXÍ V SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE

Způsob realizace praxí může mít různou podobu – ať už se jedná o dobu strávenou na praxi nebo zda na praxi budete intenzivně po určitý časový úsek nebo na ní budete docházet občas v delším časovém období. Způsob realizace praxí se také může lišit v závislosti na tom, jakým způsobem budete nové znalosti a dovednosti získávat – zda jen pozorováním a rozhovory s pracovníky nebo různou mírou aktivního zapojení. Následující kapitola vám přiblíží některé z možností (forem) odborné praxe spolu s jejími cíli.

5.1 EXKURZE

Cíl: Na základě jednorázových návštěv konkrétních institucí, organizací a služeb získat přehled, povědomí o jejich charakteru, poznat prostory prostřednictvím prohlídky a získat informace o fungování daného zařízení (o cílech a o cílové skupině, metodách práce, organizační struktuře, apod.).

Zařazení v rámci studia: V průběhu celého studia, ideálně v 1. ročníku, ale i v rámci dalšího období. Možné jako volitelný seminář.

Typické pro exkurze je, že do zařízení přichází početnější skupina studentů s pedagogem. Návštěva je předem domluvena, aby pracoviště vytvořilo pro studenty vhodné zázemí – nabídlo přiměřený prostor odpovídající počtu studentů, zajistilo pracovníka, který je schopen podstatné informace předat a odpovídat na dotazy, případně zajistilo hosta z řad klientů. Pro studenty, kteří teprve poznávají oblast sociální pedagogiky, může být tento formát bezpečnější a zároveň si mohou odnést dobrý teoretický základ pro své další praxe.

VOŠ Jabok:

Exkurze mohou probíhat v rámci jednotlivých teoretických předmětů jako doplnění výuky.

Výběrový seminář: **X502 Exkurze v sociálních/speciálně pedagogických organizacích**

5.2 ODBORNÉ PRAXE INFORMATIVNÍ

Cíl: Získat základní přehled a informace o vybraných institucích a zařízeních v dané oblasti. Získat informace o jejich zaměření, cílech, způsobech a metodách práce. Výběr daných pracovišť je realizován na základě nabídky školy nebo na základě vlastního výběru studenta.

Doporučené zařazení a časový rozsah: Praxe probíhá v kratších časových úsecích (týden, dva týdny) na pracovištích určených nebo schválených školou na základě rámcových smluv mezi školou a příslušnými pracovišti.

VOŠ Jabok:

1.ročník:

X1101 Odborná praxe informativní I. (1 týden v zimním období 1. ročníku v rozsahu 30 hodin)

X1102 Odborná praxe informativní II. (3 týdny v letním období 1. ročníku v rozsahu 3 x 30 hodin)

Cíl: Získat přehled a informace o vybraných institucích a zařízeních, které se věnují dětem a mládeži, které potřebují specifický způsob podpory. Získat přehled o zaměření těchto organizací, jejich cílech, způsobech a metodách práce.

Způsob plnění: Student si volí konkrétní pracoviště z nabídky školy, vypracuje Individuální plán praxe podle předepsaného vzoru a konzultuje jej s učitelem své seminární skupiny v rámci předmětu Metodický a supervizní seminář k praxi I. a II. a lektorem praxe (na pracovišti). Úspěšně absolvuje praxi v požadovaném rozsahu a v zařízení předepsaného typu. Následně vypracuje Zprávu z praxe v rozsahu 2-5 NS a předloží ji ke schválení učiteli své seminární skupiny. Pro získání zápočtu je třeba předložit portfolio se zpracovanými dokumenty - tedy ke každé praxi Individuální plán praxe, Zprávu z praxe a Hodnocení z pracoviště.

Tématické oblasti jednotlivých týdenních praxí:

1. Mateřské a základní školy (běžné i speciální), kde bude sledováno téma integrace, ideálně na pozici asistenta pedagoga
2. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, oratoře, diecézní centra mládeže
3. Dětské domovy
4. Diagnostické a výchovné ústavy, dětské domovy se školou

Kriterium hodnocení: Absolvování příslušného počtu týdenních odborných praxí dle tematického plánu školy. Předložení portfolio, kde budou ke každé z praxí požadované dokumenty schválené učitelem seminární skupiny (Individuální plán praxe, Zpráva z praxe, Hodnocení z pracoviště).

Kombinované studium: Pro získání zápočtů za X1101 a X1102 je třeba absolvovat alespoň jednu praxi v rozsahu 30 hodin na pracovišti, které odpovídá profesnímu zaměření studia. Výběr této praxe je třeba předem konzultovat s učitelem seminární skupiny předmětu Metodický a supervizní seminář k praxi I. a II. a před nástupem na praxi je nezbytné mít od učitele a lektora na pracovišti schválený Individuální plán praxe. Po absolvování praxe student vypracuje Zprávu z praxe v rozsahu 2-5 NS a předloží ji ke schválení učiteli své seminární skupiny. Pro získání zápočtů je třeba předložit portfolio se zpracovanými dokumenty - tedy ke každé praxi Individuální plán praxe, Zprávu z praxe a Hodnocení pracoviště.

2.ročník:

X2101 Odborná praxe informativní III. (3 týdny v zimním období 2. ročníku v rozsahu 3 x 30 hodin)

X2102 Odborná praxe informativní IV. (3 týdny v letním období 2. ročníku v rozsahu 3 x 30 hodin)

Cíl: Získat přehled a informace o síti škol, sociálních služeb, zařízeních, programech a metodách sociální, speciálně pedagogické a pastorační práce zaměřených na pomoc lidem s handicapem, v obtížných nebo krizových situacích. Vytvářet odbornou způsobilost, motivovat k hledání a nalézání profesní identity a podporovat žádoucí postoje.

Způsob plnění: Student si volí konkrétní pracoviště z nabídky školy tak, aby se seznámil se všemi tematickými oblastmi dané plánem praxí pro 2. ročník. Individuální plán praxe zpracuje student před každou z praxí podle předepsaného vzoru, konzultuje jej s učitelem své seminární skupiny v rámci předmětu Metodický a supervizní seminář k praxi III. a IV. a lektorem praxe (na pracovišti). Úspěšně absolvuje praxi v požadovaném rozsahu a v zařízení předepsaného typu. Následně vypracuje Zprávu z praxe v rozsahu 2-5 NS a předloží ji ke schválení učiteli své seminární skupiny. Pro získání zápočtu je třeba předložit portfolio se zpracovanými dokumenty - tedy ke každé praxi Individuální plán praxe, Zprávu z praxe a Hodnocení z pracoviště.

Tematické oblasti jednotlivých týdenních praxí:

1. Rodiny s vícečetnými problémy, děti ohrožené dlouhodobě nepříznivou sociální situací v rodině, zanedbávané, týrané a zneužívané (praxe na OSPOD)
2. Lidé s tělesným, smyslovým, mentálním, zdravotním handicapem
3. Osoby ohrožené sociálním vyloučením (pachatelé trestné činnosti, osoby bez přístřeší, propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, ústavních nebo léčebných zařízení)
4. Senioři
5. Školy speciální (zejména pro studenty se zaměřením "speciální pedagogika")
6. Praxe pastoračně zaměřená (sociální služby zřizované církví, pozice kaplanů ve věznicích, nemocnicích; praxe ve strukturách jednotlivých církví)

Kriterium hodnocení: Absolvování příslušného počtu týdenních praxí v zařízeních zaměřených na problémy lidí, kteří se ocitli v obtížných nebo krizových životních situacích a školách speciálních a předložení portfolio s předepsanými dokumenty k praxi.

Kombinované studium: Pro získání zápočtů za X2101 a X2102 je třeba absolvovat alespoň jednu praxi v rozsahu 30 hodin na pracovišti, které odpovídá profesnímu zaměření studia. Výběr této praxe je třeba předem konzultovat s učitelem seminární skupiny předmětu Metodický a supervizní seminář k praxi I. a II. a před nástupem na praxi je nezbytné mít od učitele a lektora na pracovišti schválený Individuální plán praxe. Po absolvování praxe student vypracuje Zprávu z praxe v rozsahu 2-5 NS a předloží ji ke schválení učiteli své seminární skupiny. Pro získání zápočtů je třeba předložit portfolio se zpracovanými dokumenty - tedy ke každé praxi Individuální plán praxe, Zprávu z praxe a Hodnocení pracoviště.

5.3 ODBORNÉ PRAXE BLOKOVÉ (SPECIALIZAČNÍ)

Cíl: Prohloubit znalosti a dovednosti v individuálně zvolené oblasti v rámci sociálně-pedagogické činnosti dle vlastních studijních zájmů a profesního zaměření.

Doporučené zařazení a časový rozsah: 2. nebo 3. ročník po delší časové období (1 měsíc - 6 měsíců)

VOŠ Jabok:

3. ročník:

X306 Odborná praxe bloková specializační (4 týdny v zimním období 3. ročníku v rozsahu 120 hodin)

Cíl: Prohloubit znalosti a dovednosti v individuálně zvolené oblasti v rámci sociálních a pastoračních služeb nebo školských zařízení.

Způsob plnění: Student si vybere zařízení pro praxi dle svého profesního zájmu. Včas předá koordinátorovi praxí žádost o smlouvu na praxi. Vypracuje individuální plán praxe, konzultuje jej s učitelem své supervizní skupiny předmětu "Supervize pro sociální pracovníky, speciální pedagogie I., II." a lektorem praxe (na pracovišti). Úspěšně absolvuje praxi v požadovaném rozsahu. Následně vypracuje Zprávu z praxe v rozsahu 2-5 NS a předloží ji ke schválení učiteli své supervizní skupiny.

Kriterium hodnocení: Studenti absolvují odbornou praxi v rozsahu minimálně 120 hodin. Pro získání zápočtu je třeba předložit portfolio se zpracovanými a schválenými dokumenty (Individuální plán praxe, Zpráva z praxe a Hodnocení z pracoviště).

Kombinované studium: Pro získání zápočtu za X306 je třeba splnit všechny podmínky realizace praxí pro kombinované studium. Tj. absolvovat praxe v rozsahu minimálně 540 hodin alespoň na pěti pracovištích s tím, že alespoň jedna praxe bude z pedagogické oblasti, jedna ze sociální a jedna praxe bude pastorační. Každá z praxí by měla trvat minimálně 30 hodin. Student také během studia absolvuje případovou supervizi v roli supervidovaného a z této supervize zpracuje zápis dle osnovy v ISu. Splnění povinnosti prokáže student předložením portfolio učiteli své seminární skupiny předmětu Supervize pro sociální pracovníky speciální pedagogie. V portfolio budou ke každé praxi zpracované a schválené příslušné dokumenty - Individuální plán praxe, Zpráva z praxe, Hodnocení z pracoviště (v případě uznané praxe Zpráva ze zaměstnání).

5.4 ODBORNÉ PRAXE PRŮBĚŽNÉ

Cíl: Získat a prohloubit odbornou způsobilost praktické zkušenosti v návaznosti na informativní praxe v individuálně zvolené oblasti, např. volnočasových aktivit, sociálních služeb v průběhu delšího časového úseku.

Doporučené zařazení a časový rozsah: V průběhu celého studia v rozsahu minimálně jednoho studijního období, kdy praxe probíhají v týdnech standardní výuky v rozsahu několika hodin týdně buď v čase vyhrazeném školou nebo ve volném čase studenta.

VOŠ Jabok:

2. ročník:

X212 Odborná praxe průběžná (minimálně 40 hodin splněných průběžným docházením do organizace minimálně po dobu 3 měsíců - lze plnit v průběhu celého roku, zápočet se uděluje v letním období)

Cíl: Získat a prohloubit odbornou způsobilost praktické zkušenosti v návaznosti na informativní praxe v individuálně zvolené oblasti, např. volnočasových nebo vzdělávacích aktivit, sociálních služeb (např. osobní asistence, peer programy, vedení skautského oddílu nebo jiné skupiny dětí a mládeže, výuka náboženství aj.)

Způsob plnění: Student si vybere zařízení pro praxi dle svého profesního zájmu. Včas předá koordinátorovi praxí žádost o smlouvu na praxi. Vypracuje individuální plán praxe, konzultuje jej s učitelem své seminární skupiny předmětu MSSP III., IV. a lektorem praxe (na pracovišti). Úspěšně absolvuje praxi v rozsahu minimálně 40 hodin tak, že dochází na pracoviště minimálně po dobu 3 měsíců. Následně vypracuje Zprávu z praxe v rozsahu 2-5 NS a předloží ji ke schválení učiteli své seminární skupiny. Pro získání zápočtu je třeba předložit portfolio se zpracovanými dokumenty (individuální plán praxe, zpráva z praxe a hodnocení z pracoviště).

Kriterium hodnocení: Studenti absolvují odbornou praxi v rozsahu minimálně 120 hodin. Pro získání zápočtu je třeba předložit portfolio se zpracovanými a schválenými dokumenty (Individuální plán praxe, Zpráva z praxe a Hodnocení z pracoviště).

Kombinované studium: Zápočet za X212 je automaticky zapsán v případě, že student kombinovaného studia splnil podmínky předmětů X2101 Odborná praxe informativní II. a X2102 Odborná praxe informativní III. (viz výše v textu).

5.5 ODBORNÉ PRAXE PRÁZDNINOVÉ

Cíl: Získat zkušenosti s organizováním a zajištěním volnočasových aktivit, výchovně rekreačních aktivit, prohloubit praktické zkušenosti v oblasti sociální pedagogiky v ČR i v zahraničí (zahraniční stáže).

Doporučené zařazení a časový rozsah: V době letních prázdnin a dalšího studijního volna.

VOŠ Jabok:

2. ročník:

X211 Odborná praxe prázdninová I. (praxi student absolvuje v období prázdnin mezi 1. a 2. ročníkem v rozsahu 2 x 30 hodin, tedy 2 týdny). Zápočet se uděluje v zimním období 2. ročníku

3. ročník:

X311 Odborná praxe prázdninová II. (praxi student absolvuje v období prázdnin mezi 2. a 3. ročníkem v rozsahu 2 x 30 hodin, tedy 2 týdny). Zápočet se uděluje v zimním období 3. ročníku

Praxe lze po domluvě s koordinátorem praxí spojit v jednu čtyřtýdenní praxi, zejména pokud student absolvuje **zahraniční stáž**. Zápočty se udělují až v příslušném ročníku. Pokud tedy student absolvoval 120 hodin praxe o prázdninách mezi 1. a 2. ročníkem, dostane zápočet za X211 ve 2. ročníku a zápočet za X311 až ve třetím ročníku. Pokud absolvuje 120 hodin o prázdninách mezi 2. a 3. ročníkem, musí si předmět X211 nechat znovu zapsat i ve 3. ročníku a oba zápočty dostane současně v zimním období 3. ročníku. O tuto výjimku je třeba požádat na studijním oddělení.

Cíl: Získat zkušenosti s organizováním a zajištěním výchovně rekreačních aktivit, prohloubit praktické zkušenosti v oblasti sociálních služeb v ČR i v zahraničí.

Způsob plnění: Student si vybere zařízení pro praxi dle svého profesního zájmu. Doporučeným tématem prázdninových praxí jsou zejména výchovně rekreační volnočasové aktivity pro děti i dospělé, případně sociální služby. Student je povinen konzultovat volbu pracoviště nebo akce před nástupem na praxi (během letního období 1. ročníku) s vyučujícím své seminární skupiny MSSP I. Jemu a lektorovi praxe na pracovišti předloží ke schválení Individuální plán praxe. Pokud potřebuje na praxi vystavit smlouvu, domluví se včas s příslušným koordinátorem praxí. Úspěšně absolvuje praxi v rozsahu minimálně 60 hodin plněných minimálně v 10 dnech. Po absolvování praxe vypracuje student Zprávu z praxe, kterou předloží ke schválení vedoucímu své seminární skupiny v rámci předmětů MSSP III (2. ročník) a Supervize pro sociální pracovníky, speciální pedagogie (3. ročník).

Kriterium hodnocení: Absolvovaná praxe v příslušném časovém rozsahu a předložení portfolia se zpracovanými a schválenými dokumenty (Individuální plán praxe, Zpráva z praxe a Hodnocení z pracoviště).

Kombinované studium: Zápočet za X211 je automaticky zapsán v případě, že student kombinovaného studia splnil podmínky předmětů X2101 Odborná praxe informativní II. a X2102 Odborná praxe informativní III. (viz výše v textu).

Zápočet za X311 je automaticky zapsán v případě, že student kombinovaného studia splnil podmínky předmětů X306 Odborná praxe bloková specializační (viz výše v textu).

5.6 ODBORNÁ PRAXE K ABSOLUTORIU

Cíl: Získat nebo doplnit údaje, informace a poznatky potřebné ke zpracování absolventské práce pomocí kontaktu s pracovištěm (výzkumy, ankety, ověření údajů, atd.) dle vlastních studijních zájmů a profesního zaměření.

Doporučené zařazení a časový rozsah: V posledním ročníku v době psaní absolventské práce.

VOŠ Jabok:

3. ročník:

X310 Odborná praxe k absolutoriu (časová dotace je 60 hodin, tedy 2 týdny v letním období 3. ročníku, kdy neprobíhá výuka) - praxe se může nebo nemusí reálně uskutečnit na základě doporučení vedoucího absolventské práce, který také za tuto praxi uděluje zápočet

Způsob plnění: Student může po konzultaci s vedoucím své absolventské práce realizovat praxi za účelem získání informací, poznatků a dat pro svoji absolventskou práci. Studenti prezenčního studia mají v letním semestru na tuto praxi vyhrazeny 2 týdny, kdy neprobíhá běžná výuka. Z této praxe není povinné zpracovávat dokumenty k praxi (Individuální plán praxe, Zpráva z praxe, Hodnocení z pracoviště).

Kriterium hodnocení: Zápočet zapisuje vedoucí absolventské práce dle svých kritérií konzultovaných se studentem.

Kombinované studium: Pro tento předmět platí stejný způsob plnění a kriteria hodnocení jako pro studenty prezenčního studia (kromě doby vyhrazené na plnění praxe).

5.7 PRAXE V ZAHRANIČÍ

Cíl: zjistit způsob práce v jiném geograficko - kulturním prostředí, získat inspiraci z jiných metod a přístupů, zlepšit jazykovou vybavenost

Doporučené zařazení a časový rozsah: Kdykoliv během studia (ideálně v delším časovém úseku, např. během letních prázdnin).

Pro financování zahraničních stáží lze využívat grantové programy, např. Erasmus+.

Praxe v zahraničí může nahradit jiný typ předepsané praxe (informativní, blokovou) na základě rozhodnutí učitele.

VOŠ Jabok:

Koordinátory zahraničních praxí jsou:

Ivana Adámková (anglicky mluvící země): adamkova@jabok.cz

Iveta Kaňková (německy mluvící země): kankova@jabok.cz

6. ODBORNÁ PRAXE A NAVAZUJÍCÍ PŘEDMĚTY

Odbornou praxi v sociální pedagogice budete absolvovat mimo prostory školy na typech pracovišť, jejichž přehled je v kapitole 4. Abyste však z odborné praxe vytěžili co nejvíce nových znalostí a dovedností, je třeba, aby se jednalo o tzv. **reflektovanou praxi**. Co to znamená? Jde o to, že před praxí byste se měli na problematiku daného pracoviště připravit, co nejlépe ji teoreticky nastudovat a zformulovat si, co vše byste se na praxi rádi dozvěděli a naučili – říkáme tomu, že si budete formulovat **cíle praxe**, případně vybírat **kompetence**, kterých chcete během praxe dosáhnout.

Během praxe se budete snažit své cíle a kompetence plnit.

Po praxi pak nastane čas, kdy všechny své nově nabyté znalosti a dovednosti zaznamenáte, zhodnotíte a budete sdílet se svými spolužáky a učiteli. Budete k tomu mít prostor v předmětech, které budou praxe doprovázet. Bývají realizovány v menších skupinách (v počtu do 15 studentů), které vedou učitelé – supervizoři (o supervizorech více v kapitole 8). Reflektovat praxi je také možné při individuálních konzultacích se svými vyučujícími.

Na VOŠ Jabok se praxím budete věnovat v těchto předmětech:

1.ročník:

X1091 Metodický a supervizní seminář k praxi I. (zimní období)

X1092 Metodický a supervizní seminář k praxi II. (letní období)

2.ročník:

X2091 Metodický a supervizní seminář k praxi III. (zimní období)

X2092 Metodický a supervizní seminář k praxi IV. (letní období)

Cíl: Rozvíjet dovednosti reflexe a sebereflexe a to jak ve vztahu k roli a fungování v seminární skupině tak ve vztahu ke svému působení na odborných praxích.

Výukové metody: Výuka probíhá v malých skupinách, důraz je kladen na aktivitu studentů. Studenti se učí reflektovat zkušenosti z praxí, propojovat teoretické poznatky s praktickými zkušenostmi, rozumět cílům, hodnotám a principům výchovné a sociální práce, vnímat a reagovat na etické problémy a etická dilemata, formovat žádoucí postoje.

Kritéria hodnocení: Aktivní účast na seminářích, dodržení maximální povolené jedné absence.

3.ročník:

X3121 Supervize pro sociální pracovníky, speciální pedagogy I. (zimní období)

X3122 Supervize pro sociální pracovníky, speciální pedagogy II. (letní období)

Cíl: Získat praktickou zkušenost s případovou supervizí, propojit teoretické poznatky o supervizi s praktickými zkušenostmi.

Výukové metody: Studenti se v malých skupinách učí formulovat téma, zakázku a cíle supervize, vytvářet kontrakt, rozumět superviznímu procesu, reflektovat jeho průběh, rozumět vlastní roli i prožívání, být empatický k ostatním a rozumět skupinovým procesům.

Kritéria hodnocení: Každý student je povinen aktivně se zúčastnit všech supervizních a přípravných setkání (počet tolerovaných absencí se domlouvá v rámci skupiny). Na svou supervizi si připraví téma a formulaci své zakázky týkající se případové supervize. Vypracuje zápis z vlastní a cizí supervize dle osnovy přístupné v ISu, které předloží ke schválení učiteli své seminární skupiny.

Kombinované studium: Student je povinen aktivně se účastnit obou seminářů. Vzhledem k nižší časové dotaci je pravděpodobné, že ne všichni studenti skupiny absolvují svojí supervizi v roli supervidovaného v rámci semináře a mohou zvolit alternativní formu splnění této povinnosti (supervize v rámci zaměstnání, výběrového semináře, individuální supervize u některého ze školních supervizorů).

7. KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ

Kromě možnosti reflektovat své praxe individuálně s vyučujícími nebo v rámci seminární skupiny některé školy nabízejí další službu, kterou můžete využít, pokud si nejste jistí, jak uvažovat o své budoucí profesní cestě. Jedná se o kariérové poradenství.

Kariérové poradenství by mělo podporovat studenty vyšších odborných škol, kteří po absolutoriu hledají uplatnění na volném pracovním trhu v oblasti zejména sociální pedagogiky, ale i speciální pedagogiky a sociální práce nebo v průběhu studia hledají přesnější zacílení své odbornosti.

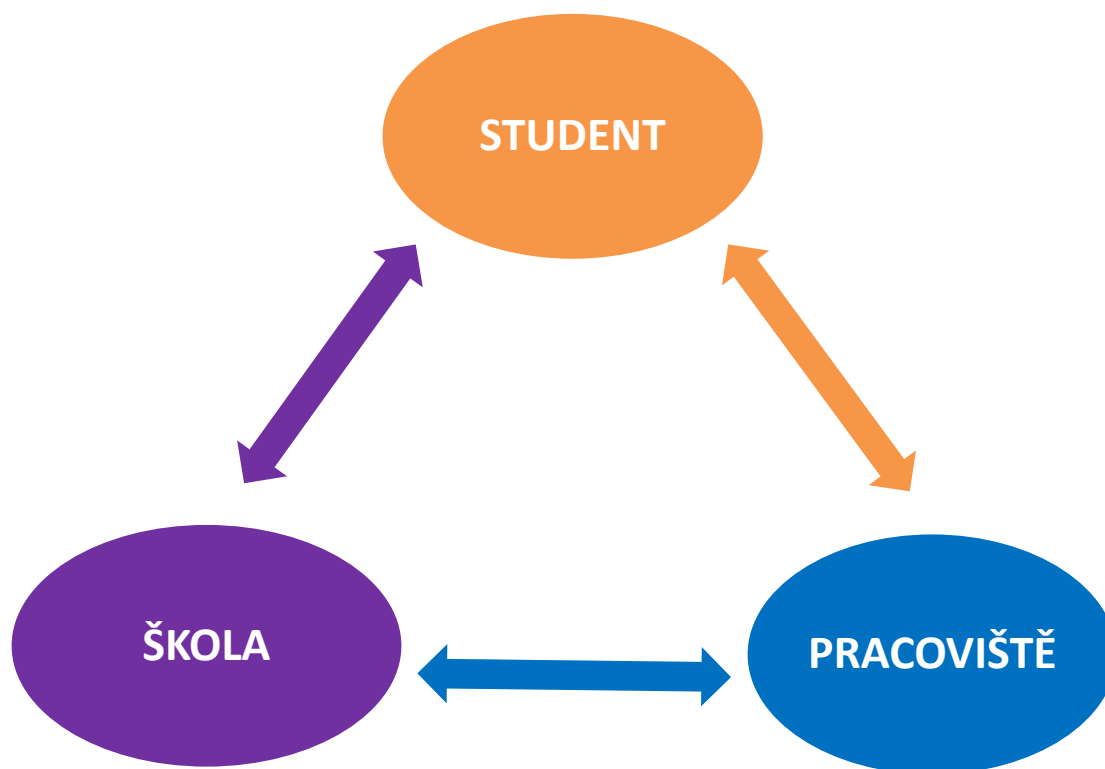
Nástrojem poradenství je rozhovor mezi poradcem a Vámi - tedy studentem. Poradce Vás dopředu bude informovat o smyslu, cíli a obsahu rozhovoru. Bude Vám klást otázky a snažit se zmapovat Vaše očekávání a profesní směr. Bude zjišťovat Vaši zakázku. Na základě toho se odvíjí rozhovor dále, s cílem předat Vám co nejvíce validních informací. Ty by měly vést k Vaší lepší orientaci v oblasti pracovního uplatnění i v širších souvislostech.

Obsahem školního kariérového poradenství je:

- Poskytnutí obecných informací o možnostech na trhu práce podle specifických přání a zaměření studenta – formy organizací, druhy služeb, typy pracovních pozic, aj.
- Předávání informací týkajících se vstupu na pracovní trh – skladba strukturovaného životopisu a způsobu sepsání motivačního dopisu pro danou pozici, příprava na pracovní pohovor například formou modelové situace.
- Doporučení vhodných informačních zdrojů, které povedou k lepší orientaci studenta v daném tématu – webové adresy konkrétních organizací, adresáře služeb, webové adresy s nabídkou volných pracovních míst v neziskovém sektoru nebo veřejné správě, apod.
- Poskytnutí informací o možnostech pracovního či jiného uplatnění v zahraničí – spolupráce s humanitárními organizacemi, stáže, apod.
- Podpora studentů se specifickými vzdělávacími potřebami – zmapování a vyhledání možností takového pracovního uplatnění, které by akceptovalo jejich reálné možnosti a individuální potřeby.
- Konzultace za účelem vhodného výběru pracovišť praxí, ve kterých by se odrážela studentova profilace směrem k sociálně pedagogické činnosti a přinesla mu portfolio, které pomůže se vstupem na trh práce v dané oblasti.

8. ORGANIZAČNÍ A PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PRAXÍ

Aby studentské praxe proběhly úspěšně a přinesly Vám co největší studijní benefit, je třeba si uvědomit, že za jejich úspěšnou realizací stojí tři strany, které se celého procesu účastní. Jedná se o tzv. triádu: **pracoviště praxí – školu – studenty**.

Každá ze tří stran komunikuje s oběma dalšími subjekty a hraje v celém procesu svoji specifickou roli, která bude dále blíže popsána:

8.1 VYŠŠÍ ODBORNÁ ŠKOLA

Vyšší odborná škola má zpracovaný **rámcový plán praxí** tak, aby praxe byly v souladu se studijním plánem rozděleny do všech tří ročníků studia v návaznosti na postup výuky a vytváření profilu absolventa (viz kapitola 5).

Dále zajišťuje, že praxe v terénu jsou doprovázeny předměty, které pomáhají přípravě na praxe a jejich reflexi a supervizi (viz kapitola 6).

V rámci školy vytváří takové pracovní pozice, které zajišťují realizaci studentských praxí jak po organizační stránce, tak vzhledem k doprovázení studentů tak, aby praxe byly reflektované. Pracovní pozice v rámci školy jsou uvedeny v následujícím přehledu s tím, že každá škola může mít pro tyto pozice své vlastní pojmenování a specifickou náplň práce.

Koordinátor praxe ve škole

- je zaměstnancem školy
- vytváří síť pracovišť pro realizaci studentských praxí tak, aby byla v souladu s rámcovým plánem praxe a aby pracoviště dávala studentům příklad "dobré praxe"
- s pracovišti vyjednává termíny, formy, počty studentů a podmínky realizace praxí
- připravuje smlouvy o zajištění praxí a s pracovišti smlouvy uzavírá
- v daném čase zajišťuje nabídku praxí pro studenty dle rámcového plánu praxí
- zajišťuje pro studenty informace o pracovištích a podmínkách realizace praxí na konkrétních pracovištích a pravidelně je aktualizuje
- pro jednotlivé termíny praxí organizuje zápis studentů na smluvně zajištěná pracoviště
- na pracoviště předává informace o studentech, kteří na konkrétní praxi nastoupí
- před praxí připravuje pro studenty Průvodní dopis, kterým je škola oficiálně vysílá na pracoviště
- sleduje průběh praxí, je v kontaktu s Koordinátorem praxí na pracovišti a je k dispozici studentům v průběhu praxí ke konzultacím
- předává informace o průběhu praxí Učitelům seminárních skupin a Supervizorům praxí, případně dalším zainteresovaným vyučujícím

Koordinátoři praxí VOŠ Jabok:

Mgr. Jan Brázda, brazda@jabok.cz

- 1. ročník prezenčního studia (Odborné praxe informativní, Prázdninové praxe I.)
- Kombinované studium

Mgr. Tereza Najbrtová, najbrtova@jabok.cz

- 2. ročník prezenčního studia (Odborné praxe informativní, Prázdninové praxe II., Průběžné praxe)
- 3. ročník
- Kurzy Centra dalšího vzdělávání

Ing. Iveta Kaňková, kankova@jabok.cz

- zahraniční praxe v německy mluvících zemích

Ing. Ivana Adámková, adamkova@jabok.cz

- Koordinátor praxí v anglicky mluvících zemích

Učitel seminární skupiny/supervizor/tutor

- je zaměstnancem školy
- motivuje studenty před nástupem na praxi, pomáhá jim při výběru pracoviště
- doprovází studenty při přípravě na praxi a tvorbě individuálního plánu praxe formou individuálních konzultací nebo v rámci seminární skupiny
- doprovází studenty při reflexi uskutečněné praxe formou individuálních konzultací nebo v rámci seminární skupiny
- schvaluje Portfolio studentů, uděluje příslušné zápočty

8.2 PRACOVISŤE

Po dohodě se školou poskytuje prostor pro praxe studentů na základě požadavků školy a jejich vzdělávacích cílů.

Vytváří pozici Koordinátora praxí, který je zodpovědný za komunikaci s Koordinátorem praxí ve škole. S ním domlouvá všechny organizační záležitosti týkající se praxí (smlouvy, termíny praxí, požadavky na studenty).

Vytváří pozici Lektora praxe (Mentora praxe, Učitele praxe), který je zodpovědný za doprovázení studentů během doby, kdy jsou studenti na praxi, domlouvá s nimi obsahovou náplň praxe a poskytuje studentům zpětnou vazbu a hodnocení. Na některých pracovištích může vykonávat pozici Koordinátora praxe a Lektora praxe stejná osoba.

Koordinátor praxe na pracovišti

- je zaměstnancem pracoviště
- vyjednává termíny, formy, počty studentů a podmínky realizace praxí
- podílí se na přípravě smluv o zajištění praxí a jejich uzavření
- informuje Lektory praxí o obsazení dohodnutých termínů praxí (počty a jména studentů)
- zajišťuje pro Lektory praxí informace o pojetí a cílech praxí tak, aby mohli připravit Náplň praxe
- zajišťuje pro každého studenta nezbytná Poučení studentů o bezpečnosti práce a informace o Náplni praxe
- sleduje průběh praxí, je v kontaktu s Lektory praxí a zajišťuje vyhotovení Hodnocení studenta na praxi zaměstnancem pracoviště
- informuje Koordinátora praxí ve škole o průběhu praxí
- aktualizuje informace o podmínkách praxí na pracovišti, o změnách informuje Koordinátora praxí ve škole

Lektor praxe / Mentor praxe / Učitel praxe na pracovišti

- je zaměstnancem pracoviště
- je zodpovědný za obsahovou náplň realizované praxe
- konzultuje se studentem jeho Individuální plán praxe a podle možností pracoviště umožní jeho realizaci
- poskytuje studentovi odborné a metodické vedení v průběhu praxe
- vyhodnocuje průběh praxe se studentem osobně
- zpracovává písemné Hodnocení studenta na praxi zaměstnancem pracoviště v souladu s dohodnutou dokumentací
- je v kontaktu s Koordinátorem praxí na pracovišti a předává mu informace o průběhu praxe.

8.3 STUDENT

Student je zodpovědný za zdárné plnění svého studijního plánu včetně realizace praxí a seminářů k praxím. Řídí se pokyny uvedenými v tomto manuálu a v případě jakýchkoliv nejasností ohledně plnění praxí má možnost informovat se u příslušného Koordinátora praxí ve škole nebo Učitele své seminární skupiny.

9. FÁZE ODBORNÉ PRAXE - PŘED PRAXÍ, V PRŮBĚHU PRAXE, PO PRAXI

Již v předchozích kapitolách bylo zmíněno, že pro získání patřičných nových poznatků a dovedností z praxe není důležitá jen doba strávená na praxi, ale i příprava na praxi a její následné zhodnocení. Každá z těchto fází má svá specifika, která budou nyní představena detailněji.

9.1 ZAČÁTEK STUDIA – NEŽ NASTOUPÍTE NA PRVNÍ PRAXI

Na začátku studia, ještě než začnete vybírat pracoviště pro své první praxe, byste měli být svými učiteli poučeni o **zásadách bezpečnosti práce** na praxích. Bude se jednat o základní zaškolení. Dozvíte se, co dělat, pokud se Vám na pracovišti přihodí nějaký úraz nebo pokud bude Vaší vinou způsobena škoda. Je rozdíl, pokud se Vám něco z těchto událostí přihodí ve škole (v tom případě jsou náklady na pojistné plnění hrazeny z pojistky školy) nebo se Vám přihodí na pracovišti mimo školu (v tom případě by se pojistné plnění mělo hradit z pojistky pracoviště). Z toho vyplývá, že pracoviště by Vás mělo první den praxe o bezpečnosti práce poučit – ale to bude podrobněji zmíněno v kapitole „Na praxi“.

Další důležitou věcí, kterou byste od svých pedagogů měli před nástupem na praxi znát, je poučení o **mlčenlivosti**. Jedná se o to, že na praxi budete v kontaktu s citlivými údaji o dětech, klientech a dalších zúčastněných osobách, se kterými se během své praxe setkáte. Až budete praxi následně reflektovat v seminárních skupinách, zprávách z praxe nebo i v běžné konverzaci mimo školu, je třeba si být vědom toho, že by nikdo mimo pracoviště neměl být schopen identifikovat daného klienta (dítě, žáka, pracovníka) na základě toho, jak o praxi mluvíte.

Na některých pracovištích, zvláště ve zdravotnických zařízeních nebo v některých sociálních službách, bývá požadováno, aby praktikanti byli **očkovaní proti žloutence typu B**. Toto očkování by měly mít ročníky narozené po roce 1989 absolvované v rámci standardního očkovacího kalendáře. Pokud jste toto očkování neabsolvovali, obraťte se na svého koordinátora praxe ve škole. Studenti sociální pedagogiky a sociální práce by měli mít na základě potvrzení o studiu toto očkování zdarma a koordinátor praxe Vám předá kontakt na lékaře, který s Vaší školou spolupracuje a očkování Vám aplikuje.

9.2 PŘED PRAXÍ

V této kapitole bude zmíněno to, na co byste měli před nástupem na konkrétní praxi pamatovat. Reálné pořadí jednotlivých aktivit nemusí vždy odpovídat pořadí v tomto manuálu.

Volba pracoviště

Konkrétní pracoviště, kde budete svoji odbornou praxi vykonávat, si vyberete na základě zadání Vaší školy. Některé školy Vám dají vybrat ze seznamu pracovišť, se kterými mají uzavřené smlouvy, někdy školy nechávají výběr pracoviště na vůli studenta. Pokud budete vybírat ze seznamu, který Vám nabídne škola, je pravděpodobné, že škola má již s daným pracovištěm dobré zkušenosti (má ho vytypované jako příklad "dobré praxe") a má s daným pracovištěm uzavřenou smlouvu. Pokud byste si pracoviště pro praxi vybírali sami, hledejte takovou organizaci, kde na Vás již při domlouvání praxe budou mít čas a budou se zajímat o to, co byste se chtěli na praxi naučit. Je pak větší pravděpodobnost, že praxe bude pro Vás hodnotná a zaměstnanci se Vám budou snažit své zkušenosti

zprostředkovat. Pokud budete vybírat pracoviště sami, je také pravděpodobné, že bude potřeba, aby byla uzavřena mezi pracovištěm a školou smlouva o praxi (viz dále).

VOŠ Jabok:

Studenti prezenčního studia si pracoviště pro Odborné praxe informativní (týdenní praxe během školního roku) vybírají z tzv. Rozpisů v ISu, které vždy včas před danou praxí zpřístupní příslušný koordinátor praxí. S těmito pracovišti má Jabok uzavřenou smlouvu, má je vytypované jako příklady dobré praxe a pokud byste si chtěli vybrat pracoviště jiné, lze to povolit výjimečně v odůvodněných případech po konzultaci s koordinátorem praxí. O každém pracovišti se na ISu dozvíte základní informace, náplň praxe a jméno koordinátora praxe na pracovišti (kontaktní osobu). Dle těchto informací se můžete řídit při výběru pracoviště a dále při jeho kontaktování.

Pracoviště pro Odborné praxe prázdninové, Odbornou praxi průběžnou a Odbornou praxi blokovou specializační si student vybírá sám na základě svého profesního zájmu. Výběr pracoviště konzultuje s učitelem své seminární skupiny.

Studenti kombinovaného studia si všechna pracoviště pro realizaci praxí vybírají sami na základě svého profesního zájmu a požadavků školy. Výběr pracoviště konzultují s učitelem své seminární skupiny.

Smlouva o praxi

Protože na praxi se stanete součástí kolektivu jiné organizace, měly by být podmínky Vaší praxe formálně ošetřeny tím, že se o praxi uzavře smlouva. Tuto smlouvu uzavírá většinou škola s organizací, která praxe poskytuje a Vaše role bude ve smlouvě zmíněna (buď budete ve smlouvě jmenovitě uvedeni, v případě rámcových smluv můžete být ve smlouvě uvedeni jako "student"). Smlouvu není potřeba uzavírat v případě, že už v nějaké organizaci pracujete nebo působíte (třeba jako zaměstnanec, brigádník, dobrovolník) a smlouvu s organizací již máte uzavřenou jako soukromá osoba. V tom případě se jen ubezpečte, že škola Vám dobrovolnické nebo pracovní působení v organizaci uzná jako školní praxi a zjistěte si předem podmínky, za jakých Vám bude toto působení uznáno.

V každém případě se před praxí zajímejte o to, zda smlouva s danou organizací již existuje nebo zda je potřeba smlouvu připravit. Pokud smlouva uzavřena není, ve škole je pro spolupráci s organizacemi poskytujícími praxe pověřená osoba (koordinátor praxí), která Vám smlouvu připraví. Proces přípravy smluv může mít každá VOŠ ošetřena jiným způsobem, zajímejte se proto včas, jak je tomu na Vaší škole.

VOŠ Jabok:

Pro pracoviště, se kterými nemá Jabok uzavřenou rámcovou smlouvu (Odborné praxe informativní) Vám smlouvu na praxi připraví koordinátor praxí pro daný ročník (viz kapitola 8.1) na základě podané "Žádosti o smlouvu na praxi". V této žádosti vyplňte všechny kolonky, zjistěte zejména, kdo ze strany pracoviště je statutárním zástupcem, tedy kdo bude smlouvu podepisovat. Často to bývá někdo jiný, než s kým se na možnosti praxe domlouváte. Koordinátor praxí by Vám měl smlouvu připravit do 14 dnů, pošlete mu tedy své Žádosti o smlouvu na praxi s dostatečným předstihem.

Kontakt s pracovištěm a domluva o průběhu praxe

Ať již jste v situaci, kdy Vám pracoviště vybere škola nebo jste si pracoviště vybrali sami - v obou případech je vhodné nebo povinné (dle dané VOŠ) kontaktovat s dostatečným předstihem před praxí dané pracoviště a domluvit se s příslušným pracovníkem na průběhu praxe. Tj. představit se, domluvit se předběžně na obsahové náplni praxe, časovém rozvrhu a všem dalším, co je důležité předem dojednat jak ze strany studenta, tak pracoviště.

Získání co nejvíce informací o pracovišti a problematice, které se věnuje

Pokud jste ve fázi, že máte vybrané konkrétní pracoviště, praxi s pověřeným pracovníkem na pracovišti domluvenou, vyřízené formální kroky k realizaci praxe (smlouva), nastal čas, abyste ještě před praxí nashromáždili co nejvíce informací o dané organizaci a problematice, které se věnuje. Možná máte v plánu se tyto informace dozvědět až na praxi, ale čas na praxi je vzácný a bude lepší ho věnovat těm otázkám, na které v dostupné literatuře odpověď nenajdete. Pokuste se tedy před praxí důkladně prostudovat příslušnou legislativu, webové stránky dané organizace, její výroční zprávy a shromáždit co nejvíce teoretických informací, které Vám budou na praxi základem pro další rozšíření svých znalostí a dovedností.

Sestavení plánu praxe

Vše ohledně organizace praxe máte domluveno, nastudovali jste všechny dostupné informace. Přichází tedy stěžejní část přípravy a tím je stanovení cílů praxe, resp. naplánování toho, v čem všem by Vám pobyt na pracovišti mohl být profesně užitečný. Cílů doporučujeme stanovit více, protože dopředu nemusí být zřejmé, zda bude během praxe prostor všem se věnovat.

Doporučujeme při stanovení cílů praxe myslet na tři oblasti, ve kterých se můžete profesně zdokonalovat. První se týká získávání nových informací, případně ověřování již známých informací - mluvíme zde o oblasti ZNALOSTÍ. Dále o praktické nábvy, kdy si budete zkoušet znalosti v praxi používat - jedná se o oblast DOVEDNOSTÍ. Poslední oblastí je práce se sebou samým - to znamená poznávání svých možností, limitů, silných a slabých stránek - jedná se o oblast SEBEZKUŠENOSTI. Následující text vám jednotlivé oblasti přiblíží podrobněji:

1. Znalosti (symbol HLAVY)

Na praxi můžete rozšířit své znalosti, které jste získali ve škole, o poznatky, které Vám sdělí sami pracovníci. Vyčtete je z poskytnuté dokumentace, vyzporujete či získáte jiným způsobem. Může se jednat o informace, na které jste byli před praxí zvědaví, ale které jste se v žádném z dostupných zdrojů nedozvěděli. Na praxi si také můžete ověřit, zda znalosti získané ve škole odpovídají realitě na praxi.

Příklad zformulovaných cílů:

Zjistit, jak pracovníci terénní služby motivují potenciální klienty k návštěvě nízkoprahového klubu.

Dozvědět se, které znalosti ze školy považují pracovníci výchovného ústavu jako klíčové a v čem se potřebují dále vzdělávat.

2. Dovednosti (symbol RUKOU)

Vyzkoušet si konkrétní činnosti, které znáte ze školy jen z teorie, patří často ke stěžejní části praxe. I když jste teoreticky perfektně připraveni, teprve tváří v tvář konkrétnímu úkolu zjistíte, že s danou činností nemáte větší problém nebo naopak je v praxi mnohem těžší danou teorii aplikovat a její uspokojivé zvládnutí bude vyžadovat ještě určitý trénink. Právě praktická výuka Vám dá příležitost konkrétní dovednosti trénovat - nemusíte tedy přicházet na praxi s tím, že byste měli všechno umět. Naopak přicházejte s tím, že cíle z této oblasti budete trénovat a zdokonalovat se v nich.

Příklad zformulovaných cílů:

Vyzkoušet si připravit hodinový program pro skupinu dětí první třídy ve školní družině na téma Vesmír a s dětmi ho realizovat tak, aby děti program bavil a dozvěděly se při něm alespoň jednu novou informaci.

Vyzkoušet si vyplnit projektovou žádost v rámci konkrétní grantové výzvy.

3. Sebezkušenost (symbol SRDCE)

Sociální pedagogika patří mezi profese, kdy hlavním "pracovním nástrojem" budete vy sami. Skrze Vás budou probíhat různé pedagogické intervence, skrze Váš kontakt s dětmi a klienty se budou realizovat plánované pedagogické cíle a záměry. Proto znalost sama sebe a reflexe toho, jak prožíváte konkrétní situace, jaké emoce ve Vás klienti vyvolávají, jak s těmito emocemi nakládáte, jak ovlivňují Vaši práci - to vše a mnohé další patří k sebezpoznání toho, jakým jste Vy sami aktérem v rámci pracovních situací a jakými aktéry byste ideálně chtěli být. I poznávání sebe sama vyžaduje určitý trénink, často jednáme reaktivně aniž bychom znali příčiny toho, proč zrovna teď jsme rozladění, co bylo přesným impulsem naší dobré nálady, proč dáváme přednost jednomu klientovi před druhým apod. Během přípravy na praxi proto nezapomínejte i na sebezkušenostní cíle, pomohou Vám v osobním rozvoji, který je pro tuto profesi velmi důležitý.

Příklad zformulovaných cílů:

Vím, že bývám nervózní, když mám mluvit před větší skupinou lidí. Na praxi mě čeká vedení programu pro skupinu dospívajících. Pokusím se popsat své pocity v této situaci a zároveň si hledat opory - tedy to, co by mohlo pomoci nervozitu zmenšit.

Při práci s dětmi se často objeví nějaké dítě, které mě rozčiluje a ani nevím proč. Pokusím se své pocity více sledovat, popsat je a zpětně se pak zamyslet nad tím, zda mé pocity ovlivnily mou práci s daným dítětem a co případně mohu udělat pro to, abych k danému dítěti přistupoval stejně jako k těm, které mi jsou sympatické.

Při formulaci cílů případně plánování toho, které kompetence budete chtít zdokonalovat, Vám budou nápomocni učitelé v rámci výuky případně individuálních konzultací v závislosti na zvyklostech konkrétní VOŠ.

VOŠ Jabok

Svůj plán praxe budete připravovat pomocí formuláře "**Individuální plán praxe**".

V tomto plánu je připravena osnova s údaji, které máte vyplnit a které Vám s přípravou na praxi pomohou. Nadpisy nemažte, vyplňte všechny body osnovy a věnujte se zejména části, ve které si budete formulovat své cíle. U formulace cílů nezapomeňte, že kromě formulace vlastního cíle máte uvést i aktivitu, která pomůže k jeho plnění a kritérium, pomocí kterého učitel pozná, že je cíl splněn.

Individuální plán praxe je třeba mít schválený učitelem své seminární skupiny **VŽDY PŘED PRAXÍ**.

9.3 NA PRAXI

Po příchodu na praxi (případně na osobní návštěvě pracoviště před praxí):

1. byste se měli seznámit s pracovníky, kteří Vás budou praxí doprovázet, měli byste být představeni i ostatnímu personálu a klientům a měla by být pojmenována Vaše role na pracovišti (praktikant)
2. byste měli být seznámeni s bezpečností práce na pracovišti
3. byste měli mít možnost konzultovat svůj Individuální plán praxe a obsahovou náplň praxe
4. byste se měli ujistit o organizačních věcech kolem praxe (příchody, odchody, místo plnění praxe)
5. byste se měli domluvit na způsobu poskytování zpětné vazby a hodnocení Vaší praxe

Pokud je zřejmé, že některé z výše uvedeného neproběhlo, zkuste se domluvit se svým koordinátorem praxe na pracovišti a požádat ho, zda by si na Vás našel čas a danými body Vás provedl.

Během praxe se budete snažit o splnění Vašich naplánovaných cílů. To se bude dařit zejména tak, že budete sami aktivní, budete se zajímat o problematiku daného pracoviště a zároveň budete citliví a ohleduplní k zavedeným zvyklostem a způsobu práce na pracovišti.

Pokud budete mít nějaké otázky na svého lektora (mentora) praxe, domluvte se s ním předem, kdy je vhodná doba na dotazování. Pokud si budete chtít něco vyzkoušet, nebojte se zeptat a nabídnout lektorovi svoji pomoc.

Doporučujeme vést si **Deník praxe** - tedy každý den si zaznamenávat důležité okamžiky a poznatky z toho, co jste prožili a co jste zjistili. Tento deník Vám pak bude velkou pomocí při psaní **Zprávy z praxe**.

Pokud se během doby strávené na praxi přihodí něco mimořádného, kontaktujte dle povahy situace buď Koordinátora praxe ve škole nebo Koordinátora praxe na pracovišti (případně oba). Mezi tyto mimořádné události může patřit:

- onemocnění před nástupem na praxi nebo během praxe
- je po Vás vyžadována činnost, na kterou nestačíte nebo máte pocit, že byste ji neměli dělat (např. podávání léků)
- agresivní chování klientů vůči Vám, případně sexuální obtěžování
- situace etické povahy, ve kterých Vám není dobře

Během **závěrečného dne praxe** byste měli požádat svého lektora praxe (koordinátora praxe) o čas na zhodnocení Vašeho působení a zodpovězení Vašich otázek, na které nebyl dosud čas. Vyžádejte si zpětnou vazbu nejen v písemném **Hodnocení**, ale ideálně i ústně, kdy budete mít možnost se na mnohé doptat.

VOŠ Jabok

Pro studenty VOŠ Jabok platí vše výše zmíněné, pro zpracování **Hodnocení studenta** můžete použít formulář, který je uveden v příloze tohoto Manuálu a také v ISu.

Pokud půjdete na praxi v rámci předmětů Odborná praxe informativní I, II, III, IV, tak si nezapomeňte na Jaboku u příslušného Koordinátora praxí vyzvednout **Průvodní dopis**, který první den praxe předejte svému Koordinátorovi praxe na pracovišti.

9.4 PO PRAXI

Po skončení praxe nastává fáze její reflexe. Ta je stejně důležitá jako samotný pobyt na praxi a může probíhat různou formou dle požadavků konkrétní VOŠ:

Písemná forma reflexe

Student zpracovává Zprávu z praxe, Záznam z praxe, Deník praxe dle zvyklostí a požadavků školy. Součástí této písemné reflexe je vždy vyhodnocení plnění cílů praxe.

Reflexe v rámci seminární skupiny

Student je součástí skupiny, kdy má možnost v bezpečném prostředí pod vedením supervizora/učitele praxí o průběhu praxe mluvit, reflektovat získané znalosti a dovednosti, sdílet důležité momenty praxe. Tato skupinová forma má výhodu, že studenti se vzájemně obohacují o zkušenosti z různých pracovišť, mohou si vzájemně poskytnout důležité informace a zpětnou vazbu.

Reflexe v rámci individuální konzultace/supervize s učitelem skupiny/supervizorem/koordinátorem praxe

Student má možnost dle zvyklostí školy konzultovat individuálně průběh praxe s příslušným učitelem praxí/supervizorem/tutorem/koordinátorem praxe. Jedná se zejména o situace, kdy nelze využít skupinové reflexe.

VOŠ Jabok

Student z každé praxe vypracuje Zprávu z praxe a odevzdá ji ke schválení učiteli své seminární skupiny předmětů Metodický a supervizní seminář k praxi nebo ve 3. ročníku Supervize pro sociální pracovníky, speciální pedagogy.

Praxi reflektuje také v rámci seminární skupiny předmětu Metodický a supervizní seminář k praxi a z praxí přináší jedno své téma do předmětu Supervize pro sociální pracovníky, speciální pedagogy. Z této supervize následně vypracuje Záznam ze supervize.

Pokud student potřebuje reflektovat praxi ještě individuálním způsobem, může požádat o konzultaci (dle povahy tématu) příslušného koordinátora praxí ve škole, učitele seminární skupiny nebo kteréhokoliv supervizora, který působí ve škole.

10. VÝSTUP Z ODBORNÉ PRAXE - PORTFOLIO

Během celého studia si budete vytvářet své osobní **portfolio**. Co to přesně je?

Portfolio je soubor dokumentů (většinou shromažďovaný v deskách s kroužkovou vazbou), které dokládají Váš profesní rozvoj, jeho jedinečnost a osobnostní růst.

V průběhu celého studia můžete shromažďovat všechny Vaše záznamy, důležité dokumenty, listiny a jiné podklady z praxí, které budete předkládat pravidelně svým učitelům praxí a v závěru studia také u absolutorii. Později Vám portfolio může posloužit jako podklad při přijímacím řízení do zaměstnání. Příkladem shromažďovaných dokumentů mohou být individuální plány praxí, zprávy z praxí, hodnocení studenta pracovištěm, deník z praxe, zpětná vazba od klientů v podobě textu či obrázku, aj.

V dalším textu budou představeny některé možné formy písemných dokumentů, které se praktické výuky týkají a které jsou využívány dle zavedené praxe jednotlivých VOŠ (je tedy možné, že Vaše VOŠ používá jen některé z nich, případně trochu jinak koncipované a nazvané).

10.1 INDIVIDUÁLNÍ PLÁN PRAXE

Na praxi byste měli nastoupit s předem vyhotoveným Individuálním plánem praxe (dále IPP). Ten byste si měli sestavit na základě dostupných informací o pracovišti včetně informací o náplni praxe a znalosti své osobní studijní situace. Individuální plán praxe si budete připravovat samostatně, konzultovat ho pak budete buď individuálně nebo v rámci seminární skupiny s učitelem (supervizorem) praxe ve škole.

Dokument by měl obsahovat cíle, které budete chtít na praxi dosáhnout a jejichž plnění se budete v průběhu praxe věnovat. Bývá užitečné naplánovat si ke konkrétnímu cíli i aktivitu, která jeho plnění pomůže a kritérium, podle kterého poznáte, že jste cíl splnili. Před praxí nebo první den praxe individuální plán konzultujte při vstupním pohovoru s vedoucím praxe na pracovišti a domluvte se na jeho definitivní podobě na základě reálných možností pracoviště. I v průběhu praxe plnění cílů postupně vyhodnocujte, případně formulované cíle upravte podle zakoušené reality.

10.2 DENÍK PRAXE

Je komplexním a uceleným písemným záznamem aktivit, které jsou v rámci praxe realizované. Je vhodné vycházet z IPP a zaměřit se v záznamech na činnosti, kterými budete chtít dosáhnout předem definovaných cílů. V deníku zaznamenávejte vše, co pro vás bude na praxi profesně zajímavé - kroky, které vedou k naplnění cílů, metody práce s klienty, které budete používat nebo jsou v organizaci zavedeny. Sledujte i roli a pozici sociálního pedagoga, všimněte si jeho náplně práce, metod typických pro sociální pedagogiku a specifik Vašeho oboru. Pokud taková pozice není do organizační struktury zařazena, můžete hledat spolu s lektorem praxe její potenciální uplatnění.

V rámci sebereflexe je vhodné v deníku zaznamenávat všechny momenty, které pro vás budou zajímavé z hlediska prožívání daných situací a vztahů. Můžete se věnovat svým silným a slabým stránkám, překážkám, se kterými se budete potýkat, ať už jsou vnitřní nebo vnější. Pozorujte, jak se vám daří s konkrétní cílovou skupinou v kontextu výběru budoucího zaměstnání a vaší profesní orientace.

Je zajímavé v průběhu studia sledovat a srovnávat jednotlivé deníkové záznamy a všimnout si podobností a změn. Můžete se tak o sobě dozvědět v průběhu času, jaké své dovednosti a schopnosti posilujete, na které se ještě zaměřit a jak se profesně zdokonalujete.

10.3 ZPRÁVA Z PRAXE

Zpráva z praxe je konečným písemným výstupem z praxe, který budete zpracovávat na základě Vašeho Individuálního plánu praxe, Deníku praxe, dalších materiálů získaných během praxe a veškeré prožitě zkušenosti. Zpráva může obsahovat:

1. Informace o pracovišti – název, zřizovatel, právní forma, poslání organizace, cíle organizace, cílová skupina, organizační struktura, technické a materiální vybavení pracoviště, kapacita, příslušná legislativa, historie, hodnoty/principy dané organizace, kultura pracoviště (vztahy mezi pracovníky, vztahování se ke klientům, způsob oslovování klientů, dodržování jejich práv, další specifika - například míra psychické a fyzické zátěže, překážky výkonu práce)
2. Reflexi praxe - přehled vykonaných činností, naplnění cílů, vyhodnocení vlastního působení - co jsem viděl/a, slyšel/a, co jsem se dozvěděl/a;
3. Sebereflexi - co jsem konkrétně prožil/a, cítil/a, vnímal/a, jak jsem reagoval/a na události na pracovišti, jaké jsou moje osobní postoje, případné předsudky, jaké příčiny může mít mé prožívání;
4. Další informace pro studenta a školu důležité, včetně fotografií, obrázků, vzkazů od klientů a dalších příloh.

11. HODNOCENÍ PRAXE

Hodnocení praxe a zpětná vazba jsou nezbytnou podmínkou kvalitní a efektivní praxe. Hodnocením se ideálně zabývají všechny tři strany, tedy pracoviště, škola a své působení na praxi budete hodnotit i Vy studenti.

11.1 HODNOCENÍ STUDENTA PRACOVIŠTĚM

Pracoviště má možnost vyjádřit se k Vašemu působení během praxe a vypracovat hodnocení na formuláři připraveném školou nebo pracovištěm. Hodnocení obvykle zpracovává **lektor praxe** na pracovišti (mentor, učitel), který je s Vámi nejvíce v kontaktu.

Systém hodnocení je přirozeně odvislý od formy praxe. Čím je praxe intenzivnější a dlouhodobější, tím lépe lze hodnocení pojmout jako relevantní nástroj k podpoře rozvoje kompetencí studenta. Záleží také na koncepci a metodice, kterou nastavuje škola ve spolupráci s pracovišti. Může jít o:

- hodnocení průběžné, kdy se hodnotí naplnění dílčích cílů, kompetencí
- hodnocení závěrečné

Aby se vedoucímu praxe dobře studenta hodnotilo, je nezbytné, aby se hned na začátku praxe dozvěděl, na co se má zaměřit. Měl by se seznámit s příslušnými dokumenty, a to zejména s **individuálním plánem praxe studenta**, ve kterém by měly být zakotveny konkrétní, měřitelné a splnitelné cíle praxe.

Výčet hodnotících kritérií, kterých si vedoucí praxe může u studentů všimnout:

Základní údaje

- název organizace
- jméno studenta
- kdy a v jakém rozsahu student praxi vykonal
- míra absencí

Osobnostní předpoklady – schopnosti, dovednosti

- celkové vystupování studenta, včetně jeho schopnosti se na praxi dobře připravit, navázat kontakt s vedoucím praxe a vyjasnit si podmínky spolupráce
- spolehlivost/dochvilnost
- samostatnost (samostatné vyřešení problému)
- činnost, proaktivní přístup v zapojení se do činností, iniciativa (sám se chopí úkolu)
- schopnost spolupráce při skupinových aktivitách i v pracovním týmu/skupině
- schopnost komunikace verbální i neverbální
- vztahování se ke klientům (způsob navazování kontaktu, nastavování hranic, vyjadřování respektu)

- vztahování se k pracovníkům (schopnost získat od vedoucího praxe potřebné informace k praxi, vyjednání individuálního plánu rozvoje, schopnost vysvětlit svou roli a náplň praxe, začlenění do týmu/ pracovní skupiny)
- empatie, cit pro situaci (reflektování a pružné reagování na dění na pracovišti nebo na chování klienta)

Osobní předpoklady - znalosti

- teoretická vybavenost studenta
- povědomí studenta o tom, co praxe obnáší, o jejím cíli a jeho povinnostech
- znalost organizace a jejího místa v systému

Otevřená kritéria hodnocení

- pozitivní vlastnosti studenta (např. stabilita, adaptace, flexibilita, jednání v mimořádných situacích, apod.)
- vlastnosti ztěžující výkon praxe (úzkost studenta, zjevná vnitřní nejistota, nemotivovanost pro práci v oboru, aj.)

11.2 VLASTNÍ HODNOCENÍ STUDENTA

V průběhu praxe i po jejím skončení je užitečné, když se Vy studenti sami zamyslíte a vyhodnotíte své působení praxi - co vše jste se na praxi dozvěděli, jak jste byli teoreticky připraveni, jakým přínosem pro organizaci jste byli, jak jste se zapojovali do činností pracoviště, jaké vztahy jste měli s pracovníky a klienty, jak jste fungovali v rámci pracovního týmu, zda jste museli řešit nějaké profesně zajímavé situace apod.

Vaše sebehodnocení může být součástí deníku praxe nebo zprávy z praxe, většinou nebývá na samostatném formuláři.

11.3 HODNOCENÍ STUDENTA ŠKOLOU

Ze strany školy můžete dostat základní zpětnou vazbu v rámci seminářů k praxím nebo individuálních konzultací. Učitel praxe bude pravděpodobně při hodnocení vycházet z Vaší ústní i písemné reflexe praxe a z hodnocení pracoviště.

Úkolem učitele bývá také hodnotit Vás studenty v rámci předepsaného studijního plánu - většinou jde o zapsání zápočtu za příslušný předmět. Hodnotící kritéria pro zapsání zápočtu závisí na konkrétní škole, obecně se však dá říci, že učitel hodnotí jak formální kritéria (počet hodin strávených na praxi, docházku na semináře, zpracované dokumenty k praxi), tak kritéria, která se týkají studentova působení na praxi. Zde se při hodnocení klade důraz na schopnost studenta reflektovat své působení na praxi, schopnost popsat své silné a slabé stránky a snahu pracovat na svém profesním rozvoji. Nebývá zvykem hodnotit to, jak student na praxi "obstál", neboť jako studenti jste ještě v procesu učení, nemusíte vše zvládnout, důležité je, že se na své působení na praxi dokážete podívat z odstupu a zhodnotit, co již umíte a co je ještě potřeba se naučit.

ZÁVĚR

Stejně jako jsou situace v praxi sociálního pedagoga vždy jedinečné a nelze se na ně vyčerpávajícím způsobem připravit, ani tento manuál nemůže dát odpovědi na všechny otázky, které se týkají studentských praxí. Pokud Vám něco v manuálu chybělo, neváhejte se obrátit na jeho autorky - manuál by měl být živým dokumentem, který bude reagovat na aktuální požadavky studentů a může se měnit v průběhu času.

Přejeme Vám, aby Vaše praxe byly časem, kdy zakusíte radost z práce, kdy se začnete těšit na své budoucí zaměstnání. Pokud nějaká praxe nesplní Vaše očekávání, může to být naopak zjištění, že tudy cesta nevede.

Status studenta je příležitost, kdy si při odborných praxích můžete mnoho nových věcí vyzkoušet a podívat se na místa, na která se později dostanete jen s obtížemi. Přejeme Vám, ať tuto možnost co nejlépe využijete a načerpáte mnoho nových zkušeností a dovedností.

Přejeme Vám na cestě praxemi vše dobré!

Hana Čížková cizkova@jabok.cz

Tereza Najbrtová najbrtova@jabok.cz

PŘÍLOHY

1. LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE STUDENTSKÝCH PRAXÍ

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

§ 96 popisuje podmínky pro realizaci praxí studentů VOŠ:

"(2) Vyšší odborné vzdělávání obsahuje teoretickou přípravu a praktickou přípravu. Praktická příprava se uskutečňuje formou praktického vyučování ve škole nebo formou odborné praxe na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání a které mají se školou uzavřenou smlouvu o obsahu a rozsahu odborné praxe a podmínkách pro její konání."

"(3) Na studenty při praktické přípravě se vztahují ustanovení zákoníku práce, která upravují pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky žen a mladistvých, a další předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci."

§ 29 popisuje povinnosti škol pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví studentů:

"(2) Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících."

"(3) Školy a školská zařízení jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při činnostech uvedených v odstavci 2, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Ministerstvo stanoví vyhláškou způsob evidence úrazů, hlášení a zasilání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasílá."

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. 12. 2005

Článek 12

"(1) Při praktickém vyučování a praktické přípravě musí být pracoviště a jeho vybavení, včetně výrobních a pracovních prostředků a zařízení, v nezávadném stavu a musí odpovídat požadavkům předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.²⁵ Musí být dodržovány předpisy k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví při práci²⁶, hygienické předpisy²⁷ a jiné právní předpisy (např. upravující dělení tříd na skupiny).²⁸ Žákům jsou na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek činnosti podle potřeby přidělovány ochranné prostředky."

"(2) Pokud se praktické vyučování a praktická příprava uskutečňuje u jiné právnické nebo fyzické osoby, musí být ve smlouvě,²⁹ kterou o tom škola s touto osobou písemně uzavírá, obsažena mimo jiné i ustanovení o opatřeních k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, včetně ochranných opatření, která musí být přijata, poskytování ochranných prostředků, ochranných nápojů, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků apod. Právnická nebo fyzická osoba je povinna zajistit žákům bezpečnost a ochranu zdraví při pracovní činnosti ve stejném rozsahu, jako tomu je u vlastních zaměstnanců, s přihlédnutím k jejich věku, fyzickému a rozumovému rozvoji."

Článek 21 definuje, za jakých okolností se jedná o úraz studenta

(1) Úrazem žáků je úraz, který se stal žákům při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Jedná se tedy zejména o úrazy žáků na vycházkách, výletech, zájezdech, putováních, exkurzích, při koupání, při výuce plavání a lyžařském výcviku, sportovních a turistických kurzech, zahraničních výletech, při účasti na soutěžích a přehlídkách.

(2) Úrazem žáků není úraz, který se žákům stane na cestě do školy a zpět, nebo na cestě na místo nebo cestou zpět, jež bylo určeno jako shromaždiště mimo prostory školy při akcích konaných mimo školu.

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

Zákoník práce stanovuje práva a povinnosti pro zaměstnavatele a zaměstnance obecně. Práva a povinnosti studentů na praxích přímo nedefinuje, ale z povinností zaměstnavatele zakotvených v **části V, hlava I Předcházení ohrožení života a zdraví při práci** vyplývá, že pro studenty musí být práva a povinnosti dohodnuty přímo na pracovišti. V ustanovení **§ 101** je uvedeno:

- 1) *Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce (dále jen "rizika").*
- 2) *Péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci uložená zaměstnavateli podle odstavce 1 nebo zvláštními právními předpisy je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají.*
- 3) *Plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, jsou zaměstnavatelé povinni vzájemně se písemně informovat o rizicích a přijatých opatřeních kochraně před jejich působením, která se týkají výkonu práce a pracoviště, a spolupracovat při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro všechny zaměstnance na pracovišti. Na základě písemné dohody zúčastněných zaměstnavatelů touto dohodou pověřený zaměstnavatel koordinuje provádění opatření k ochraně bezpečnosti a zdraví zaměstnanců a postupy k jejich zajištění.*
- 4) *Každý ze zaměstnavatelů uvedených v odstavci 3 je povinen*

a) Zajistit, aby jeho činnosti a práce jeho zaměstnanců byly organizovány, koordinovány a prováděny tak, aby současně byli chráněni také zaměstnanci dalšího zaměstnavatele.

b) Dostatečně a bez zbytečného odkladu informovat odborovou organizaci nebo zástupce zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a nepůsobí-li u něj, přímo své zaměstnance o rizicích a přijatých opatřeních, které získal od jiných zaměstnavatelů.

5) Povinnost zaměstnavatele zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci se vztahuje na všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích.

6) Náklady spojené se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci hradí zaměstnavatel; tyto náklady nesmějí být přenášeny přímo ani nepřímo na zaměstnance.

Pokud však jde o odpovědnost za škodu, tak ustanovení přímo se týkající studentů na praxích nalzáme v **§ 391 Společná a zvláštní ustanovení o odpovědnosti za škodu** (Část XIV, hlava 1, díl 1 Odpovědnost zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání):

(1) Žáci střední školy, konzervatoře a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky nebo studenti vyšší odborné školy odpovídají právnické osobě vykonávající činnost dané školy nebo školského zařízení nebo právnické nebo fyzické osobě, na jejichž pracovištích se uskutečňuje praktické vyučování, za škodu, kterou jí způsobili při teoretickém nebo praktickém vyučování anebo v přímé souvislosti s ním. Pokud ke škodě došlo při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní, odpovídají žáci nebo studenti za škodu právnické osobě vykonávající činnost tohoto školského zařízení. Studenti vysokých škol odpovídají vysoké škole za škodu, kterou jí způsobili při studiu nebo praxi ve studijním programu uskutečňovaném vysokou školou nebo v přímé souvislosti s nimi. Pokud ke škodě došlo při studiu nebo praxi nebo v přímé souvislosti s nimi u jiné právnické osoby nebo fyzické osoby, odpovídají studenti právnické nebo fyzické osobě, u níž se studium nebo praxe uskutečňovaly.

(2) Za škodu, která vznikla žákům základních škol a základních uměleckých škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy; při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní odpovídá za škodu právnická osoba vykonávající činnost daného školského zařízení.

(3) Příslušná právnická osoba vykonávající činnost školy odpovídá žákům středních škol, konzervatořím a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a studentům vyšších odborných škol za škodu, která jim vznikla porušením právních povinností nebo úrazem při teoretickém a praktickém vyučování ve škole nebo v přímé souvislosti s ním. Došlo-li ke škodě při praktickém vyučování u právnické nebo fyzické osoby nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá za škodu právnická nebo fyzická osoba, u níž se praktické vyučování uskutečňovalo. Došlo-li ke škodě při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní, odpovídá za škodu právnická osoba vykonávající činnost daného školského zařízení. Vykonává-li činnost školy nebo školského zařízení organizační složka státu nebo její součást, odpovídá za škodu jménem státu tato organizační složka státu.

(4) Příslušná vysoká škola odpovídá studentům vysokých škol za škodu, která jim vznikla porušením právních povinností nebo úrazem při studiu nebo praxi ve studijním programu uskutečňovaném vysokou školou nebo v přímé souvislosti s nimi. Pokud ke škodě došlo při studiu nebo praxi nebo v přímé souvislosti s nimi u jiné právnické osoby nebo fyzické osoby,

odpovídá právnická nebo fyzická osoba, u níž se studium nebo praxe uskutečňovaly. Příslušná právnická osoba vykonávající činnost školského zařízení odpovídá fyzické osobě s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a fyzickým osobám v preventivně výchovné péči za škodu, která jim vznikla porušením právních povinností nebo úrazem při uskutečňování této činnosti nebo v přímé souvislosti s ní.

Podmínek, za jakých probíhá praxe studentů, se dotýkají i další právní normy a dokumenty.

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Tento zákon upravuje

- a) zpracování osobních údajů podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679,
- b) zpracování osobních údajů příslušnými orgány za účelem předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, výkonu trestů a ochranných opatření, zajišťování bezpečnosti České republiky nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách a věcech,
- c) zpracování osobních údajů při zajišťování obranných a bezpečnostních zájmů České republiky,
- d) další zpracování osobních údajů, které mají být nebo jsou zařazeny do evidence nebo jejichž zpracování probíhá zcela nebo částečně automatizovaně, nejde-li o zpracování osobních údajů fyzickou osobou v průběhu výlučně osobních nebo domácích činností, a
- e) postavení a pravomoc Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“).

Studenti jsou v rámci teoretické výuky ve škole a zejména v předmětu *Metodický a supervizní seminář k praxi* poučeni již před nástupem na praxi o povinnosti chránit důvěrná data klientů a organizace a na pracovišti písemně stvrzují svůj závazek mlčenlivosti.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Standardy kvality sociálních služeb

Praktická výuka studentů je velmi důležitá pro jejich profesní růst, vždy je však jistou zátěží pro pracovníky, kteří se studentům na praxi věnují. Za jistých okolností by mohla přítomnost studenta do jisté míry ovlivňovat činnost pracovníka, a tedy celé organizace v neprospěch klienta. Je proto nutné, aby škola, student a pracoviště společně stanovili podmínky, za jakých bude konkrétní praxe probíhat, aby se případný negativní vliv na činnost pracoviště zcela eliminoval.

Žádoucí je vytvořit takové podmínky, aby se praktická výuka studentů stala významným prostředkem pro profesní růst pracovníků a přispívala ke zkvalitnění poskytovaných služeb.

Vědomí povinnosti dodržovat mlčenlivost a osvojení zásad při práci s důvěrnými daty klientů patří k profesní zralosti a kompetenci sociálního pracovníka, což jsou cíle, jichž mají studenti během svého studia dosáhnout. Bezvýhradné dodržování zásad mlčenlivosti je již během studia formuje a vede k osobní zodpovědnosti.

Poučení a závazek pro studenty je zmíněn výše. Informováním klientů o možné přítomnosti studentů na praxi je uživatel služby pracoviště přizván ke stanovení pravidel jejího poskytování.

Etický kodex sociálních pracovníků ČR

V tomto dokumentu jsou zakotveny hodnoty, které je nutno ctít a jsou stanovena pravidla, jimiž se sociální pracovník musí řídit. Studenti se s těmito hodnotami a zásadami seznamují v teoretické přípravě na své povolání a jsou pro ně závazné i v době studia, zejména při praxích v přímém kontaktu s pracovníky a klienty na pracovištích.

